

Sfinansowano ze środków
Narodowego Funduszu
Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej

MINISTERSTWO
ŚRODOWISKA

PODSUMOWANIE

STRATEGICZNEJ OCENY ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO *POLITYKI EKOLOGICZNEJ PAŃSTWA 2030 – STRATEGII ROZWOJU W OBSZARZE ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ*

PRZYGOTOWANE PRZEZ ZESPÓŁ BADAWCZY W SKŁADZIE:

MICHAŁ BRZEZINKA (KIEROWNIK), ANDRZEJ KOWAL, WOJCIECH BROL

ZAMAWIAJĄCY:

MINISTERSTWO ŚRODOWISKA
UL. WAWELSKA 52/54
00-922 WARSZAWA

WYKONAWCA:

DATAGIS.PL TECHNOLOGIE GEOINFORMACYJNE
UL. KOPERNIKA 71
42-480 PORĘBA

UMOWA NR 10/2018/D2M Z DNIA 04.07.2018 R.

2019 R.

SPIS TREŚCI

I.	Wprowadzenie	3
I.1.	Podstawa prawna	3
I.2.	Przedmiot strategicznej oceny oddziaływania na środowisko	3
I.3.	Zakres prognozy	3
I.4.	Stopień szczegółowości prognozy	6
I.5.	Metody sporządzenia prognozy	6
I.6.	Podstawowe obszary problemowe i pytania badawcze.....	7
I.7.	Sposób oceny oddziaływania na środowisko	8
I.8.	Materiały wykorzystane przy sporządzaniu prognozy	11
II.	Wyniki strategicznej oceny oddziaływania na środowisko	13
II.1.	Ustalenia zawarte w prognozie oddziaływania na środowisko	13
II.2.	Zgłoszone uwagi i wnioski	15
II.3.	Wyniki postępowania dotyczącego transgranicznego oddziaływania na środowisko	16
II.4.	Propozycje dotyczące metod i częstotliwości przeprowadzania monitoringu skutków realizacji postanowień dokumentu	16
II.5.	Uzasadnienie wyboru przyjętego dokumentu w odniesieniu do rozpatrywanych rozwiązań alternatywnych	18
III.	Załączniki	19
III.1.	Załącznik I: Opinie właściwych organów	20
III.2.	Załącznik II: Zgłoszone uwagi i wnioski	21
III.3.	Załącznik III: Odniesienie się do rekomendacji zawartych w prognozie.....	45

I. WPROWADZENIE

I.1. PODSTAWA PRAWNA

Podstawę prawną do przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko stanowi: *ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko*¹ (ustawa ooś). Zgodnie z art. 55 ust. 3 wyżej wymienionej ustawy, do przyjętego dokumentu załącza się **pisemne podsumowanie** zawierające uzasadnienie wyboru przyjętego dokumentu w odniesieniu do rozpatrywanych rozwiązań alternatywnych, a także informację, w jaki sposób zostały wzięte pod uwagę i w jakim zakresie zostały uwzględnione:

- ustalenia zawarte w prognozie oddziaływania na środowisko
- opinie właściwych organów, o których mowa w art. 57 i 58
- zgłoszone uwagi i wnioski
- wyniki postępowania dotyczącego transgranicznego oddziaływania na środowisko, jeżeli zostało przeprowadzone
- propozycje dotyczące metod i częstotliwości przeprowadzania monitoringu skutków realizacji postanowień dokumentu

I.2. PRZEDMIOT STRATEGICZNEJ OCENY ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO

Przedmiotem strategicznej oceny oddziaływania na środowisko jest **Polityki ekologicznej państwa 2030 – strategii rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej (PEP2030)**. Dokument ten stanowi strategię rozwoju, o której mowa w *ustawie z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju* (Dz. U. z 2009 r. Nr 84, poz. 712, z późn. zm.) i zastąpi obowiązującą *Strategię „Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko – perspektywa do 2020 r.”*. PEP2030 został opracowany w związku z przyjęciem przez Radę Ministrów nowej średniookresowej strategii rozwoju kraju – *Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)*² i stanowi doprecyzowanie i operacjonalizację jej zapisów w obszarze środowiska.

I.3. ZAKRES PROGNOZY

WYMOGI USTAWY OOŚ

Zakres i stopień szczegółowości prognozy będą zgodne z wymogami art. 51 i 52 *Ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko*.

Zgodnie z wymogami ww. ustawy prognoza oddziaływania na środowisko:

1) zawiera:

- a) informacje o zawartości, głównych celach projektowanego dokumentu oraz jego powiązaniach z innymi dokumentami,

¹ Dz.U.2016 poz.335.

² W skrócie „SOR”.

- b) informacje o metodach zastosowanych przy sporządzaniu prognozy,
- c) propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień projektowanego dokumentu oraz częstotliwości jej przeprowadzania,
- d) informacje o możliwym transgranicznym oddziaływaniu na środowisko,
- e) streszczenie sporządzone w języku niespecjalistycznym,
- f) oświadczenie autora, a w przypadku gdy wykonawcą prognozy jest zespół autorów – kierującego tym zespołem, o spełnieniu wymagań, o których mowa w art. 74a ust. 2, stanowiące załącznik do prognozy.

2) określa, analizuje i ocenia:

- a) istniejący stan środowiska oraz potencjalne zmiany tego stanu w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu,
- b) stan środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem,
- c) istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności dotyczące obszarów podlegających ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody,
- d) cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu, oraz sposoby, w jakich te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania dokumentu,
- e) przewidywane znaczące oddziaływania, w tym oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne, na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru, a także na środowisko, a w szczególności na:
 - różnorodność biologiczną,
 - ludzi,
 - zwierzęta,
 - rośliny,
 - wodę,
 - powietrze,
 - powierzchnię ziemi,
 - krajobraz,
 - klimat,
 - zasoby naturalne,
 - zabytki,
 - dobra materialne,
 - z uwzględnieniem zależności między tymi elementami środowiska i między oddziaływaniami na te elementy.

3) przedstawia:

- a) rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru,
- b) biorąc pod uwagę cele i geograficzny zasięg dokumentu oraz cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru – rozwiązania alternatywne do rozwiązań zawartych w projektowanym dokumencie wraz z uzasadnieniem ich wyboru oraz opis metod dokonania oceny prowadzącej do tego wyboru albo wyjaśnienie braku rozwiązań alternatywnych, w tym wskazania napotkanych trudności wynikających z niedostatków techniki lub luk we współczesnej wiedzy.

WSKAZANIA ORGANÓW

Zgodnie z art. 53 ustawy ooś zakres i stopień szczegółowości prognozy **zostały uzgodnione** z Generalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska, Głównym Inspektorem Sanitarnym oraz dyrektorami urzędów morskich w Szczecinie, Słupsku i Gdyni.

Wskazania i uwagi przedmiotowych organów zostały zebrane w poniższej tabeli.

Tab. 1 Wskazania i uwagi organów właściwych do uzgodnienia zakresu prognozy.

NAZWA ORGANU	WSKAZANIE/UWAGA	
	Nr	Treść
GENERALNY DYREKTOR OCHRONY ŚRODOWISKA	1	Prognoza powinna odpowiadać wymaganiom wynikającym z art. 51 ust. 2 ustawy ooś, przy zachowaniu warunków o których mowa w art. 52 ust. 1 i 2.
	2	Zalecane jest przedstawienie zagadnień według kolejności ustalonej w art. 51 ust. 2 ustawy ooś.
	3	Prognoza powinna odnosić się do pełnej wersji projektowanego dokumentu i obejmować wszystkie planowane w PEP2030 działania mogące znacząco oddziaływać na środowisko.
	4	Zgodnie z art. 52 ust. 1 ustawy ooś prowadzone analizy, w tym dotyczące oddziaływań i wariantów realizacji, oraz wskazania (np. odnośnie środków minimalizujących negatywne oddziaływania, środków kompensujących) powinny być dostosowane do stopnia szczegółowości zapisów projektowanego dokumentu.
	5	Ponieważ projekt charakteryzuje się wysokim poziomem ogólności i dużą rozpiętością tematyczną oraz związaną z tym różnorodnością oddziaływań i interakcji, wskazane jest dokonanie oceny oddziaływania w odniesieniu do celów szczegółowych i kierunków interwencji.
	6	W sytuacji gdy w rezultacie ogólnych analiz okaże się, że dane zagadnienie może zostać zbadane w sposób pogłębiony, umożliwiający wyciągnięcie praktycznych wniosków już na etapie strategicznym, należy przeprowadzić takie badanie i sformułować wnioski. Przede wszystkim należy zwrócić uwagę na oddziaływania mogące powstać w wyniku przedsięwzięć wymienionych w projekcie PEP2030 takich jak inwestycje z zakresu ochrony przed powodzią czy gospodarki odpadami.
	7	Należy przeprowadzić analizę w zakresie zasadności przeprowadzenia transgranicznej oceny oddziaływania na środowisko i uzasadnić wyciągnięte na tej podstawie wnioski.
	8	Zgodnie z art. 55 ustawy ooś projekt dokumentu nie może zostać przyjęty jeśli z soś wynika, że jego realizacja może znacząco negatywnie oddziaływać na obszary Natura 2000, a nie zostaną spełnione wszystkie przesłanki, o których mowa w art. 34 ustawy o ochronie przyrody (Dz. U. z 2018, poz. 142 ze zm.).
	9	Propozycje w zakresie metod monitoringu skutków realizacji wynikających z PEP2030 powinny być opracowane tak, by zezwoliły na zbadanie rzeczywistych skutków środowiskowych realizacji postanowień tego dokumentu, w tym na określenie, czy właściwie oceniono skalę i zasięg oddziaływania na środowisko poszczególnych działań oraz na ocenę skuteczności zaproponowanych działań minimalizujących.
	10	W celu uzyskania wiedzy niezbędnej do usytuowania analiz prognozy we właściwym kontekście, a także w związku z zasadnością zapewnienia zgodności zapisów projektowanego dokumentu z innymi opracowaniami strategicznymi, zaleca się wnikliwe przeanalizowanie istniejących opracowań strategicznych, dotyczących powiązanych zjawisk w skali regionalnej i krajowej oraz prognoz oddziaływania na środowisko sporządzonych do tych dokumentów.
GLÓWNY INSPEKTOR SANITARNY	11	Zakres prognozy powinien uwzględniać również zapis art. 3 ust. 2 ustawy ooś, który stanowi, że ilekroć w ustawie jest mowa o oddziaływaniu na środowisko rozumie się przez to również oddziaływanie na zdrowie ludzi.
DYREKTOR URZĘDU MORSKI W GDYNI	12	Zakres prognozy powinien być zgodny z wymogami określonymi w art. 51 ust. 2 ustawy ooś, z uwzględnieniem potencjalnego wpływu zapisów projektu PEP2030 na środowisko morskie, ze szczególnym uwzględnieniem następujących kwestii: - obszary Natura 2000, - ochrona powietrza – redukcja emisji SO _x i NO _x ze statków, - gospodarka odpadami ze statków, - ochrona brzegów morskich.
DYREKTOR URZĘDU MORSKIEGO W SŁUPSKU	13	Zakres informacji wymagamy do uwzględnienia w prognozie oddziaływania na środowisko: powinien być zgodny z art. 51 ust. 2 ustawy ooś oraz z wymogami określonymi w art. 52 ust. 1 i ust. 2, z uwzględnieniem w szczególności obszarów morskich.
	14	Do objęcia prognozą ooś wskazane byłyby następujące elementy strategii polityki ekologicznej odnoszące się do obszarów morskich (stopień szczegółowości): - eutrofizacja, - energetyka wiatrowa na morzu, - zasoby i wydobywanie węglowodorów z dna morskiego, - przesył energii i surowców z wykorzystaniem kabli i rurociągów morskich, - emisje w strefie spornej obszarów morskich, - hałas w środowisku morskim, - ochrona przyrody – morskie obszary Natura 2000,

NAZWA ORGANU	WSKAZANIE/UWAGA	
	Nr	Treść
		- ustalenia planu zagospodarowania obszarów morskich.
DYREKTOR URZĘDU MORSKI W SZCZECINIE	15	Należy uwzględnić istniejące i projektowane obszary chronione, o których mowa w art. 6 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2018 r. poz. 142, z późn. zm.), zwanej dalej ustawą o ochronie przyrody.
	16	Przy sporządzaniu prognozy oddziaływania na środowisko zalecane jest zachowanie układu chronologicznego zawartego w art. 51 ust. 2 ustawy ooś. Informacje zawarte w prognozie powinny być opracowane stosownie do stanu wiedzy i metod oraz dostosowane do zawartości i stopnia szczegółowości projektu PEP2030.
	17	Należy zwrócić uwagę, że prognoza oddziaływania na środowisko powinna określać, analizować i oceniać cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu, oraz sposoby, w jakich te cele i inne problemy ochrony środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania dokumentu.
	18	W przypadku stwierdzenia znaczącego oddziaływania na obszary Natura 2000, należy w prognozie wyraźnie wskazać i uzasadnić istnienie przesłanek, o których mowa w art. 34 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie przyrody.

Źródło: opracowanie własne.

WYMOGI ZAMAWIAJĄCEGO

Zgodnie z wymogami Zamawiającego prognozę, tj. Ministerstwa Środowiska, zakres prognozy oddziaływania na środowisko PEP2030 musiał odpowiadać wymogom ustawy ooś, w szczególności działu IV rozdziału 2 i 3.

Diagnoza sytuacji w obszarze ochrony środowiska została wykonana w oparciu o zweryfikowaną i uzupełnioną *Diagnozę w poszczególnych obszarach PEP2030*, stanowiącą załącznik do PEP2030. W prognozie uwzględnione zostaną potencjalne zmiany stanu środowiska **w dwóch wariantach: w przypadku realizacji** dokumentu oraz **zaniechania tej realizacji**.

I.4. STOPIEŃ SZCZEGÓŁOWOŚCI PROGNOZY

Biorąc pod uwagę specyfikę i stopień ogólności *Polityki ekologicznej państwa 2030 - strategii rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej*, w strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko zastosowane zostało podejście, w którym **ocenie poddaje się cele szczegółowe, kierunki interwencji i działania**. Wynika to z tego, że ze względu na swój charakter PEP2030 opisuje poszczególne założenia w sposób ogólny, poruszając szerokie spektrum zagadnień i obszarów. Podejście to kładzie większy nacisk na proces, będący efektem wdrożenia ocenianego dokumentu, nie zaś na bezpośrednie oddziaływanie poszczególnych inwestycji na środowisko. Sprawdza się w ocenie dokumentów, które nie definiują konkretnych przedsięwzięć lokalizacyjnie, czasowo, technologicznie, a jedynie wyznaczają ramy i kierunki rozwoju różnych procesów.

I.5. METODY SPORZĄDZENIA PROGNOZY

Sporządzenie prognozy oddziaływania na środowisko PEP2030 przebiegało wieloetapowo i obejmowało zastosowanie kilku wzajemnie uzupełniających się metod wymienionych poniżej. Trzeba mieć przy tym na uwadze, że metody sporządzania strategicznych prognoz oddziaływania na środowisko w Polsce nie są szczegółowo określone w przepisach prawnych, w tym w ustawie ooś.

Metody sporządzenia prognozy PEP2030:

- **Metoda macierzy** – metoda ta polega na stworzeniu tabeli (macierzy), w której cele i kierunki dokumentu zestawione są z ocenianymi komponentami (w tym przypadku komponentami środowiska oraz dokumentami strategicznymi i programowymi), w celu dokonania odpowiednio oceny wpływu lub oceny zgodności.

- **Metody analiz przestrzennych** – metody te zastosowane zostały w celu pozyskania, przetworzenia i modelowania danych przestrzennych dla uzyskania z nich użytecznych informacji, bardzo istotnych dla przygotowania prognozy.
- **Metody prezentacji kartograficznej** – metody te zastosowane zostały przede wszystkim do charakterystyki stanu środowiska w ujęciu przestrzennym.
- **Metoda opisowa** – metoda ta zastosowana została do sprecyzowania wyników identyfikacji i oceny oddziaływania przeprowadzonej innymi metodami.

Duże znaczenie w przygotowaniu przedmiotowego dokumentu miało zastosowanie danych przestrzennych i systemów informacji geograficznej (GIS). Dzięki temu możliwa była analiza oddziaływań na środowisko w ujęciu przestrzennym.

I.6. PODSTAWOWE OBSZARY PROBLEMOWE I PYTANIA BADAWCZE

PODSTAWOWE OBSZARY PROBLEMOWE

Podstawowe obszary problemowe, które poddane zostały ocenie (ilościowej i jakościowej) ekspertów to obszary zidentyfikowane w ramach *Diagnozy w poszczególnych obszarach PEP2030*, stanowiącej załącznik do PEP2030. Głównym celem opracowania diagnozy było dostarczenie aktualnych i wiarygodnych informacji na temat stanu środowiska (również w wymiarze terytorialnym), które będą stanowiły podstawę do interwencji Państwa w tym obszarze.

Do obszarów problemowych zaliczamy:

▪ ZASOBY WODNE, W TYM JAKOŚĆ WÓD
▪ POWIETRZE
▪ PRZECIWDZIAŁANIE SKUTKOM ZMIAN KLIMATU - DZIAŁANIA MITYGACYJNE I ADAPTACYJNE
▪ ZAGROŻENIA ŚRODOWISKA
▪ POWIERZCHNIA ZIEMI, W TYM GLEB
▪ ZASOBY GEOLOGICZNE
▪ ZASOBY PRZYRODNICZE
▪ ODPADY
▪ INSTRUMENTY POLITYKI EKOLOGICZNEJ PAŃSTWA
▪ TECHNOLOGIE ŚRODOWISKOWE
▪ EDUKACJA EKOLOGICZNA I DOSTĘP DO INFORMACJI O ŚRODOWISKU

Wyżej wymienione obszary problemowe znalazły odzwierciedlenie w zdefiniowanych w PEP2030 kierunkach interwencji. Kierunki te obejmują wszystkie obszary tematyczne polityki ochrony środowiska i stanowią wiązki działań i projektów strategicznych przyczyniających się do realizacji celów szczegółowych PEP2030.

PYTANIA BADAWCZE

W ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko przeprowadzone zostały analizy, których celem było uzyskanie odpowiedzi na następujące pytania badawcze:

- Czy proponowane w PEP2030 cele, kierunki interwencji, działania, zadania i projekty strategiczne są spójne z dokumentami strategicznymi krajowymi oraz międzynarodowymi odnoszącymi się bezpośrednio do ochrony środowiska, ochrony przyrody i zdrowia ludzi?
- Czy proponowane w PEP2030 cele, kierunki interwencji, działania i zadania są adekwatne do potrzeb realizacji PEP oraz do zasad zrównoważonego rozwoju?

- Czy ujęta w PEP2030 diagnoza stanu odpowiada rzeczywistości i czy występuje spójność pomiędzy diagnozą i celami PEP?
- Czy i w jaki sposób proponowane w PEP2030 rozwiązania nawzajem się wspomagają i czy występuje między nimi zgodność?
- Czy i w jaki sposób zaproponowane w PEP2030 rozwiązania przyczynią się do zmniejszenia presji na środowisko przyrodnicze?
- Czy PEP2030 wyznacza ramy realizacji konkretnych przedsięwzięć i inwestycji? Jeżeli tak, to jakich?
- Czy i w jaki sposób proponowane w PEP2030 rozwiązania wpłyną na jakość życia i zdrowie ludzi?
- Czy i w jaki sposób proponowane w PEP2030 rozwiązania przyczynią się do efektywnego wykorzystania zasobów naturalnych?
- Czy i w jaki sposób proponowane w PEP2030 rozwiązania wpłyną na ochronę sieci ekologicznych i zasobów flory i fauny?
- Czy i w jaki sposób proponowane w PEP2030 rozwiązania wpłyną na poprawę stanu powietrza i ochrony klimatu?
- Czy i w jaki sposób proponowane w PEP2030 rozwiązania wpłyną na stan (ilościowy i jakościowy) zasobów wodnych kraju, warunki korzystania z wód i zaspokojenie potrzeb wodnych oraz zabezpieczenie przeciwpowodziowe?
- Czy i w jaki sposób proponowane w PEP2030 rozwiązania przyczynią się do ochrony powierzchni ziemi?
- Czy i w jaki sposób proponowane w PEP2030 rozwiązania przyczynią się do ochrony krajobrazu?
- Czy i w jaki sposób proponowane w PEP2030 rozwiązania przyczynią się do ochrony zasobów morza?
- Czy i w jaki sposób proponowane w PEP2030 rozwiązania przyczynią się do zachowania dziedzictwa kulturowego?
- Czy i w jaki sposób proponowane w PEP2030 rozwiązania przyczynią się do podniesienia świadomości ekologicznej?
- Czy w odniesieniu do wskazanych w dokumencie kierunków i rodzajów działań, istnieje możliwość sformułowania rozwiązań alternatywnych? Jeżeli tak, to jakich?
- Czy istnieje możliwość zastosowania rozwiązań zapobiegających, ograniczających lub kompensujących zidentyfikowane negatywne oddziaływania na środowisko? Jeżeli tak, to jakiego rodzaju?

I.7. SPOSÓB OCENY ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO

OCENA ODDZIAŁYWANIA NA KOMPONENTY ŚRODOWISKA

W prognozie przeanalizowany został **możliwy wpływ** ustaleń PEP2030 na poszczególne komponenty środowiska. Przedstawiona została identyfikacja potencjalnych skutków realizacji zapisów PEP2030 na środowisko, jak również informacja czy realizacja proponowanych rozwiązań sprzyjać będzie ochronie środowiska i zrównoważonemu rozwojowi. W analizie oddziaływania wykorzystane zostały informacje i wnioski wynikające z rozdziałów dotyczących charakterystyki stanu środowiska i problemów środowiskowych.

Zgodnie z wymogami ustawy o ocenie oddziaływania na środowisko poddane zostały następujące komponenty środowiska:

- różnorodność biologiczna
- ludzie
- zwierzęta

- rośliny
- woda
- powietrze
- powierzchnia ziemi
- krajobraz
- klimat
- zasoby naturalne
- zabytki
- dobra materialne

Kierując się zapisami ustawy ooś, oddziaływanie na środowisko podzielone zostało na bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe, odwracalne i nieodwracalne, oraz pozytywne i negatywne.

Ze względu na **intensywność** oddziaływania dzielimy na:

- **DUŻE** — oddziaływania te będą prowadzić do trwałych zmian w strukturze i funkcjonowaniu zasobów/przedmiotów oddziaływania.
- **ŚREDNIE** — oddziaływania te będą wpływać w sposób zauważalny na strukturę lub funkcjonowanie zasobów/przedmiotów oddziaływania, ale nie będą prowadzić do trwałych ich zmian.
- **MAŁE** — oddziaływania te można przewidzieć, często jednak będą one na progu wykrywalności i nie będą prowadzić do żadnych trwałych zmian w strukturze ani funkcjonowaniu zasobów/przedmiotów oddziaływania.

Ze względu na **charakter** oddziaływania dzielimy na:

- **NEGATYWNE** — oddziaływania te spowodują niekorzystną zmianę w stosunku do sytuacji wyjściowej lub wprowadzą nowy niepożądany czynnik.
- **POZYTYWNE** — oddziaływania te spowodują poprawę w stosunku do sytuacji wyjściowej lub wprowadzają nowy pożądaný czynnik.

Ze względu na **typ** oddziaływania dzielimy na:

- **BEZPOŚREDNIE** — oddziaływania te wynikają z bezpośredniej interakcji między planowanym działaniem a zasobem i/lub przedmiotem oddziaływania.
- **POŚREDNIE** — oddziaływania te wynikają z pośredniej interakcji między planowanym działaniem a zasobem i/lub przedmiotem oddziaływania.
- **WTÓRNE** — oddziaływania te są skutkiem późniejszych interakcji z zasobem i/lub przedmiotem oddziaływań bezpośrednich lub pośrednich.
- **SKUMULOWANE** — oddziaływania te występują w połączeniu z innymi oddziaływaniami, dotyczącymi tych samych zasobów i/lub przedmiotów oddziaływania.

Ze względu na **czas trwania** oddziaływania dzielimy na:

- **CHWILOWE** — oddziaływania te trwają krótko, są nieregularne i sporadyczne.
- **STAŁE** — oddziaływania te powodują trwałe zmiany w zasobach/przedmiotach na które oddziałują bądź utrzymują się przez dłuższy czas, również po zakończeniu danego działania.
- **KRÓTKOTERMINOWE** — oddziaływania te trwają jedynie przez krótki czas i ustają po zakończeniu danego działania bądź na skutek wykorzystania środków łagodzących lub prac rekultywacyjnych lub też naturalnego powrotu do stanu wyjściowego.
- **ŚREDNIOTERMINOWE** — oddziaływania te trwają ani krótko ani długo i ustają po zakończeniu danego działania bądź na skutek wykorzystania środków łagodzących lub prac rekultywacyjnych lub też naturalnego powrotu do stanu wyjściowego.

- **DŁUGOTERMINOWE** — oddziaływania te utrzymują się przez długi czas i ustają po zakończeniu danego działania bądź na skutek wykorzystania środków łagodzących lub prac rekultywacyjnych lub też naturalnego powrotu do stanu wyjściowego.

Ze względu na **stopień odwracalności**³ oddziaływania dzielimy na:

- **ODWRACALNE** - oddziaływania te przestają być odczuwalne natychmiast lub po niewielkim czasie po zakończeniu danego działania.
- **NIEODWRACALNE** - oddziaływania te są odczuwalne po zakończeniu danego działania i utrzymują się przez dłuższy czas po nim.

OBJAŚNIENIA SKRÓTÓW I BARW ZASTOSOWANYCH W OCENIE

INTENSYWNOŚĆ I CHARAKTER ODDZIAŁYWANIA

+++	DUŻE POZYTYWNE
++	ŚREDNIE POZYTYWNE
+	MAŁE POZYTYWNE
0	BRAK ODDZIAŁYWANIA LUB ODDZIAŁYWANIE ZNIKOME
-	MAŁE NEGATYWNE
--	ŚREDNIE NEGATYWNE
---	DUŻE NEGATYWNE
+/-	ZARÓWNO POZYTYWNE JAK I NEGATYWNE
N	BRAK MOŻLIWOŚCI JEDNOZNACZNEGO OKREŚLENIA SPODZIEWANEGO ODDZIAŁYWANIA

TYP ODDZIAŁYWANIA

BEZ	BEZPOŚREDNIE
POŚ	POŚREDNIE
WT	WTÓRNE
SK	SKUMULOWANE

CZAS ODDZIAŁYWANIA

CHW	CHWILOWE
ST	STAŁE
KR	KRÓTKOTERMINOWE
ŚR	ŚREDNIOTERMINOWE
DŁ	DŁUGOTERMINOWE

STOPIEŃ ODWRACALNOŚCI

ODW	CHWILOWE
NIEODW	STAŁE

OCENA ODDZIAŁYWANIA NA INTEGRALNOŚĆ I SPÓJNOŚĆ SIECI OBSZARÓW NATURA 2000

W prognozie przeanalizowane zostało możliwe oddziaływanie celów szczegółowych i kierunków interwencji (oraz ewentualnie w miarę możliwości wybranych działań i zadań) na integralność i spójność sieci obszarów Natura 2000. Ze względu na zapisy ustawy o oś oddziaływaniu temu poświęcono osobny rozdział. Przedmiotowa ocena nawiązuje jednak do scharakteryzowanej w poprzednim podrozdziale oceny oddziaływania celów i kierunków działań oraz przedsięwzięć ujętych w PEP2030 na poszczególne grupy komponentów środowiska. Wynika to z tego, że obszary Natura 2000 są jednocześnie obszarami występowania wspomnianych wyżej komponentów środowiska.

Ocena oddziaływania na integralność i spójność sieci obszarów Natura 2000 oparta została na założeniu, że (zgodnie z ustawą o oś) pod pojęciem znaczącego negatywnego oddziaływania na obszar Natura

³ Analiza stopnia odwracalności oddziaływania została wykonana w ramach szczegółowej oceny potencjalnych negatywnych oddziaływań na środowisko.

2000 rozumie się oddziaływanie na cele ochrony obszaru Natura 2000, w tym w szczególności działania mogące:

- pogorszyć stan siedlisk przyrodniczych lub siedlisk gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony został wyznaczony obszar Natura 2000, lub
- wpłynąć negatywnie na gatunki, dla których ochrony został wyznaczony obszar Natura 2000, lub
- pogorszyć integralność obszaru Natura 2000 lub jego powiązania z innymi obszarami.

Trzeba mieć przy tym na uwadze, że ze względu na stopień ogólności PEP2030 ani dokładna lokalizacja, ani rozwiązania technologiczne dla działań zapisanych PEP2030 nie są znane. W przypadku przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, o możliwości i warunkach ich realizacji, będą decydować wyniki postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko. Sposoby minimalizacji szkodliwego wpływu na środowisko zostaną zaproponowane w raportach oddziaływania na środowisko i ujęte w decyzjach o środowiskowych uwarunkowaniach. Ponadto obowiązkowym wymogiem jest zgodność planowanego działania/inwestycji z planami zadań ochronnych na obszarach Natura 2000. Na obszarach, które nie posiadają planów ochrony planowanie powinno być poprzedzone rzetelnym rozpoznaniem uwarunkowań środowiskowych, prowadzącym do identyfikacji istotnych problemów i obszarów konfliktowych, a decyzja o lokalizacji powinna wynikać z wielokryterialnej oceny wariantów przedsięwzięcia.

OCENA ODDZIAŁYWANIA SKUMULOWANEGO

Oddziaływanie skumulowane występuje z połączenia kilku oddziaływań dotyczących tych samych zasobów i/lub przedmiotów oddziaływania. Środowisko stanowi system, którego komponenty pozostają w nierozzerwalnej od siebie zależności i wzajemnie się warunkują, a zmiana jednego komponentu powoduje zmianę pozostałych. W związku z tym oddziaływanie na środowisko, należy rozpatrywać nie tylko w kontekście poszczególnych jego komponentów, ale także w kontekście środowiska jako całości, biorąc pod uwagę sumę oddziaływujących na nie jednocześnie czynników.

W prognozie potencjalne występowanie oddziaływania skumulowanego przeanalizowane zostało dla tych celów szczegółowych i kierunków interwencji (oraz ewentualnie w miarę możliwości wybranych działań i zadań), **których oddziaływanie** w ocenie oddziaływania na komponenty środowiska **ocenione została jako negatywne**. W związku z tym dotyczy możliwej kumulacji oddziaływań negatywnych. Szczególnie odnosi się do oddziaływania na integralność i spójność sieci obszarów Natura 2000.

I.8. MATERIAŁY WYKORZYSTANE PRZY SPORZĄDZANIU PROGNOZY

Do opracowania prognozy wykorzystane zostały następujące źródła danych:

- **Akty prawne** – dotyczące środowiska, w tym procedury przeprowadzania postępowania ws. strategicznych ocen oddziaływania na środowisko, opublikowane w *Internetowym Systemie Aktów Prawnych* (<http://prawo.sejm.gov.pl>).
- **Dokumenty strategiczne i programowe (międzynarodowe, krajowe i regionalne)** – istotne z punktu widzenia dokumentu, opublikowane na stronach internetowych instytucji międzynarodowych, Unii Europejskiej, stronach administracji rządowej.
- **Raporty, opracowania, publikacje i ekspertyzy branżowe** – dotyczące środowiska przyrodniczego, ochrony i monitoringu środowiska oraz analiz przestrzennych.
- **Dane przestrzenne GIS** – udostępnione w formie wektorowej i rastrowej oraz w formie serwisów WMS (*Web Map Service*) i WFS (*Web Feature Service*).
- **Dane pomiarowe i statystyczne dotyczące środowiska** – udostępnione m.in. przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska (w tym w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska) i przez Główny Urząd Statystyczny (w tym w ramach Banku Danych Lokalnych GUS).

- **Portale tematyczne i geoportale mapowe** – zawierające informacje o środowisku. W tym interaktywne mapy.

II. WYNIKI STRATEGICZNEJ OCENY ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO

II.1. USTALENIA ZAWARTE W PROGNOZIE ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO

W wyniku analizy *Polityki ekologicznej państwa 2030 - strategii rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej* stwierdzono, że **brak jest znaczącego negatywnego oddziaływania ustaleń dokumentu na obszary Natura 2000, w tym na integralność i spójność sieci obszarów Natura 2000.** Trzeba mieć na uwadze, że ani dokładna lokalizacja, ani rozwiązania technologiczne dla kierunków działań i przedsięwzięć na etapie tworzenia PEP2030 nie są znane. W przypadku przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, o możliwości i warunkach ich realizacji będą decydować wyniki postępowań w sprawie oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko. Sposoby minimalizacji szkodliwego wpływu na środowisko zostaną zaproponowane w raportach oddziaływania na środowisko i ujęte w decyzjach o środowiskowych uwarunkowaniach. Ponadto obowiązkowym wymogiem jest zgodność planowanego działania/inwestycji z planami zadań ochronnych na obszarach Natura 2000, ustanowionych przez Regionalnych Dyrektorów Ochrony Środowiska. Na obszarach, które nie posiadają planów ochrony, planowanie powinno być poprzedzone rzetelnym rozpoznaniem uwarunkowań środowiskowych, prowadzącym do identyfikacji istotnych problemów i obszarów konfliktowych, a decyzja o lokalizacji wynikać z wielokryterialnej oceny wariantów przedsięwzięcia.

Analiza potencjalnego oddziaływania skumulowanego wskazuje, że niebezpieczna jest kumulacja negatywnego oddziaływania na wodę, powierzchnię ziemi i krajobraz działań: *Delimitacja złóż strategicznych dla gospodarki oraz zapewnienie ich ochrony, racjonalnego użytkowania i dostępu do złóż w długim okresie czasowym i Rozwój infrastruktury przeciwpowodziowej w oparciu o inwestycje o wysokim stopniu skuteczności i racjonalności ekonomicznej oraz odpowiednie planowanie przestrzenne, w tym budowa wielofunkcyjnych, spójnych funkcjonalnie, zbiorników małej i – w szczególnych przypadkach – dużej retencji (SOR).* Takie negatywne oddziaływanie skumulowane może mieć miejsce w przypadku obszarów objętych jednocześnie tymi dwoma zamierzeniami. W przypadku dwóch ww. komponentów można sobie też wyobrazić sytuację, kiedy te dwa czynniki niwelują się. Ma to miejsce kiedy w obszarze, w którym kiedyś miało miejsce wydobycie surowca (metodą odkrywkową) powstanie zbiornik przeciwpowodziowy.

Negatywne oddziaływanie skumulowane jest też potencjalnie możliwe pomiędzy działaniem *Zwiększenie dostępności biomasy leśnej (w tym drewna energetycznego) na potrzeby zaspokojenia lokalnych potrzeb samowystarczalności energetycznej oraz współspalania w energetyce (SOR)* i realizacją projektu strategicznego *Budownictwo drewniane*. Będzie to miało miejsce wtedy, gdy realizacja tych dwóch zamierzeń będzie w jakimś stopniu związana z dodatkowym pozyskiwaniem drewna. Wtedy oddziaływanie skumulowane będzie dotyczyło takich komponentów jak różnorodność biologiczna, rośliny, zwierzęta, wody, powierzchnia ziemi i krajobraz. W związku z brakiem informacji dotyczącej tego rodzaju planów, obecnie nie jest możliwe określenie, że takie oddziaływanie nastąpi.

PEP2030 co do zasady jest dokumentem, którego ustalenia pozytywnie wpłyną na środowisko. W związku z tym można spodziewać bardzo wielu przypadków oddziaływania skumulowanego pozytywnego. Taki też jest cel sporządzania tego rodzaju dokumentów – jako integratora szeregu zamierzeń pozytywnie wpływających na środowisko. Ten pozytywny wpływ wynika wtedy nie tylko z sumy wpływu pojedynczych zamierzeń, ale potęgowany jest przez ich skumulowany efekt.

Ważnym jest także, aby mieć na uwadze potencjalne zagrożenia i potencjalne pola konfliktów ekologicznych, opisane w rozdziale IX. **ZAGROŻENIA I POLA KONFLIKTÓW EKOLOGICZNYCH,**

WYNIKAJĄCYCH Z REALIZACJI PEP2030. W toku analizy ustaleń PEP2030 zidentyfikowano zagrożenie i pola potencjalnych konfliktów ekologicznych, takich jak:

- Delimitacja i eksploatacja nowych surowców ➡⬅ Obszary cenne przyrodniczo
- Infrastruktura przeciwpowodziowa ➡⬅ Obszary cenne przyrodniczo
- Wzrost produkcji energii z OZE ➡⬅ Obszary cenne przyrodniczo
- Budowa składowiska odpadów promieniotwórczych ➡⬅ środowisko (w tym zdrowie ludzi)

Ponadto w związku z tym, że w wyniku wdrożenia PEP2030 realizowane mogą być przedsięwzięcia mogące znacząco oddziaływać na środowisko, w prognozie zaproponowano rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą ich negatywnych oddziaływań na środowisko. Zaproponowane rozwiązania dedykowane są poszczególnym rodzajom przedsięwzięć, wpisującym się w ustalenia PEP2030. Do tych rodzajów przedsięwzięć należą: *Oczyszczalnie ścieków, Instalacje związane z unieszkodliwianiem i odzyskiem odpadów, Instalacje związane z wydobywaniem kopalin, Instalacje związane z OZE, Budowle przeciwpowodziowe* (ze szczególnym uwzględnieniem dużych sztucznych zbiorników wielofunkcyjnych planowanych do realizacji w dolinach rzecznych), *Inwestycje ochrony brzegów morskich* (sztuczne zasilanie brzegów, wały przeciwsztormowe, opaski, ostrogi i falochrony brzegowe, progi podwodne).

W prognozie zawarte zostały rekomendacje dotyczące wprowadzenia korekt i uzupełnień w projekcie PEP2030. Wszystkie rekomendacje zostały przeanalizowane przez autora projektu, tj. Ministerstwo Środowiska, a sposób odniesienia się do każdej z nich przedstawiony został w Załączniku III. Opinie właściwych organów, o których mowa w art. 57 i 58

Zgodnie z Art. 54. 1. ustawy o oś Organ opracowujący projekt dokumentu, o którym mowa w art. 46 lub 47, poddaje projekt, wraz z prognozą oddziaływania na środowisko, opiniowaniu przez właściwe organy, o których mowa w art. 57 i 58. Właściwe organy wydają opinię w terminie 30 dni od dnia otrzymania wniosku o wydanie opinii. W związku z tym Minister Środowiska poddał projekt *Polityki ekologicznej państwa 2030* wraz z prognozą oddziaływania na środowisko opiniowaniu przez organy właściwe. Organami tymi były:

- Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska,
- Główny Inspektor Sanitarny,
- Dyrektor Urzędu Morskiego w Szczecinie,
- Dyrektor Urzędu Morskiego w Słupsku,
- Dyrektor Urzędu Morskiego w Gdyni.

Główny Inspektor Sanitarny oraz Dyrektorzy Urzędów Morskich w Szczecinie, Słupsku i Gdyni nie wnieśli uwag do ocenianych dokumentów tj. PEP2030 i prognozy. **Uwagi wniósł natomiast Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska.** Zgodnie ze stanowiskiem GDOŚ:

- Zasadne jest uzupełnienie rozdziału prognozy pn. *Stopień, w jakim dokument ustala ramy dla realizacji przedsięwzięć i inwestycji* o wykaz rodzajów przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, które będą realizowane w wyniku wdrażania PEP2030.
- Należy, w powyższym zakresie, przedstawić informacje dotyczące w szczególności (bez odnoszenia ich do konkretnych lokalizacji, skoro obecnie mogą być nieznane): oczyszczalni ścieków, instalacji związanych z unieszkodliwianiem i odzyskiem odpadów; wydobywaniem kopalin, budowli przeciwpowodziowych, ze szczególnym uwzględnieniem dużych sztucznych, zbiorników wielofunkcyjnych planowanych do realizacji w dolinach rzecznych, inwestycji ochrony brzegów morskich — sztucznego zasilania brzegów, wałów przeciwsztormowych, opasek, ostróg i falochronów brzegowych oraz progów podwodnych.
- Niezbędne jest uzupełnienie propozycji minimalizacji i eliminacji negatywnych oddziaływań, w szczególności odnośnie skutków powodowanych przez przedsięwzięcia mogące znacząco oddziaływać na środowisko.

- Niewielkie zmiany w prognozie siły oddziaływań, które zostały zaprezentowane w tabeli *Ocena oddziaływania na komponenty środowiska* wynikających z użytkowania złóż kopalin oraz realizacji i eksploatacji wielofunkcyjnych zbiorników wodnych. Ich oddziaływanie powinny zostać uznane, w zaproponowanej skali, za „duże negatywne”. Oddziaływania w tym stopniu, należy przypisać m.in. do wszystkich biotycznych elementów środowiska przyrodniczego. W powyższym zakresie wskazane jest skorygowanie prognozy.

Opinie właściwych organów zawarte zostały w Załączniku I (wraz z informacją o sposobie odniesienia się do nich).

II.2. ZGŁOSZONE UWAGI I WNIOSKI

Zgodnie z art. 54. 2. ustawy o oś Organ opracowujący projekt dokumentu **zapewnia możliwość udziału społeczeństwa**, zgodnie z przepisami działu III rozdział 1 i 3, w strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko. W związku z tym Minister Środowiska 6 września 2018 r. rozpoczął konsultacje społeczne projektu *Polityki ekologicznej państwa 2030 - strategii rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej* wraz z prognozą oddziaływania na środowisko. Z niezbędną dokumentacją sprawy można było zapoznać się w Biuletynie Informacji Publicznej Ministerstwa Środowiska. Dokumentacja została również wyłożona do wglądu w siedzibie Ministerstwa Środowiska.

W ramach konsultacji 27 września 2018 r. została także zorganizowana konferencja w siedzibie Ministerstwa Środowiska w Warszawie.

W ramach konsultacji społecznych uwagi i wnioski można było składać za pośrednictwem formularza internetowego, za pomocą środków komunikacji elektronicznej, w formie pisemnej lub ustnie do protokołu w terminie **do 30 września 2018 r.** Uwagi przyjmowane były także po tym terminie.

W ramach konsultacji społecznych otrzymano kilkanaście opinii i uwag do prognozy. Dotyczyły one:

- pominięcia pewnych kwestii w ocenianym dokumencie, a co za tym idzie pominięcia tych kwestii w prognozie,
- braku konsultacji ze wskazanymi w uwadze specjalistami,
- braku odniesienia w prognozie do emisji rtęci (Hg),
- zwiększenia areału upraw ekologicznych w Polsce i potraktowania rolnictwa ekologicznego jako strategicznie ważnego,
- nielogiczności zapisów prognozy, dostosowania zapisów prognozy do aktualnego stanu legislacyjnego,
- usunięcia treści ogólnogeograficznych z prognozy,
- korekty wybranych map pod względem metod wizualizacji oraz zawartych danych,
- zmiany terminu wydania przepisów dotyczących sporządzenia audytów krajobrazowych.

Uwzględniona została uwaga dotycząca zmiany terminu wydania przepisów dotyczących sporządzenia audytów krajobrazowych. Termin wskazany w działaniu *Wskazanie i ochrona najcenniejszych – priorytetowych – krajobrazów Polski (SOR)* powinien być krótszy od terminu wskazanego w zadaniu *Wdrożenie Europejskiej Konwencji Krajobrazowej (SOR)*.

W ramach konsultacji społecznych otrzymano kilkaset opinii i uwag do PEP2030. Uwagi i wnioski zgłoszone w związku z udziałem społeczeństwa w strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko zestawione zostały w Załączniku II (wraz z informacją o sposobie odniesienia się do nich).

Należy uznać, że otrzymane uwagi i opinie przyczyniły się do poprawy niedociągnięć i udoskonalenia zarówno prognozy jak i PEP2030.

II.3. WYNIKI POSTĘPOWANIA DOTYCZĄCEGO TRANSGRANICZNEGO ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO

Ocena ryzyka wystąpienia znaczącego transgranicznego oddziaływania na środowisko jest obligatoryjnym elementem analiz przeprowadzanych w ramach procedury strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Jest to wymóg przewidziany w ustawie ooś, a wynika z *Konwencji o ocenach oddziaływania na środowisko w kontekście transgranicznym* (sporządzonej w Espoo w dniu 25 lutego 1991 r.), oraz *dyrektywy 2001/42/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie ocen wpływu niektórych planów i programów na środowisko*. W związku z tym w ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko PEP2030 przeprowadzono analizę w zakresie zasadności przeprowadzenia transgranicznej oceny oddziaływania na środowisko.

Polityka ekologiczna państwa 2030 stanowi strategię rozwoju, o której mowa w *ustawie z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju* (Dz. U. z 2009 r. Nr 84, poz. 712, z późn. zm.). Charakteryzuje się ogólnością zapisów i nie zawiera informacji, w oparciu o które możliwe byłoby określenie lokalizacji, charakteru i skali oddziaływań. Powoduje to, że brak jest przesłanek pozwalających (w ramach prognozy oddziaływania na środowisko) zidentyfikować i oszacować ryzyko wystąpienia znaczących transgranicznych oddziaływań na środowisko spowodowanych przez zapisy PEP2030. Ponadto co do zasady wdrażanie PEP2030 będzie miało pozytywny, a nie negatywny wpływ na środowisko. Jest to kolejna przesłanka, wskazująca że nie występuje konieczność przeprowadzenia postępowania ws. transgranicznego oddziaływania na środowisko w ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko PEP2030.

W związku z tym nie stwierdzono konieczności przeprowadzenia postępowania w sprawie transgranicznego oddziaływania na środowisko, pochodzącego z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Należy jednak mieć na uwadze, że zagadnienie to powinno zostać szczegółowo rozpatrzone w przyszłości, po skonkretyzowaniu zakresu i sposobów realizacji przedsięwzięć. Wtedy, gdy będzie znana wielkość planowanej działalności, jej lokalizacja i poziom narażenia, będzie można w sposób uprawniony wskazać, czy wystąpi oddziaływanie transgraniczne.

II.4. PROPOZYCJE DOTYCZĄCE METOD I CZĘSTOTLIWOŚCI PRZEPROWADZANIA MONITORINGU SKUTKÓW REALIZACJI POSTANOWIEŃ DOKUMENTU

Zaproponowany sposób **monitoringu opiera się o analizę wskaźnikową**. Zaproponowane wskaźniki zostały przygotowane w oparciu o dane ogólnodostępne, możliwie jak najbardziej zobiektywizowane. Wskazana lista wskaźników stanowi trzon badań monitoringowych i może być rozszerzana. Będzie też uzupełniana się ze wskaźnikami zaproponowanymi w samym dokumencie PEP2030. Tak jak system monitoringowy PEP2030 powinien być komplementarny z systemem monitoringowym SOR, tak system monitoringowy prognozy powinien być komplementarny z systemem monitoringowym PEP2030.

W związku z tym zaproponowano takie wskaźniki monitoringowe, które **nie dublują wskaźników monitoringowych zawartych w PEP2030 ani w SOR**. Założono przy tym, że w prognozie system monitoringowy będzie ustanowiony na poziomie celów szczegółowych i horyzontalnych.

Tab. 2 Wskaźniki monitoringowe.

NAZWA CELU	NAZWA I OPIS WSKAŹNIKA	ŹRÓDŁO DANYCH	POŻĄDANE ZMIANY
CELE SZCZEGÓŁOWE			
Środowisko i zdrowie. Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego	Ludność miast korzystająca z (komunalnych) oczyszczalni ścieków z podwyższonym usuwaniem biogenów w % ogólnej liczby ludności [%] Udział ludności miast korzystającej z komunalnych oczyszczalni ścieków z podwyższonym usuwaniem biogenów w całkowitej liczbie ludności.	STRATEG http://strateg.stat.gov.pl/	↑
Środowisko i gospodarka. Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska	Odpady komunalne zebrane selektywnie w relacji do ogółu odpadów komunalnych zebranych w gospodarstwach domowych [%] Masa odpadów komunalnych zebranych selektywnie w gospodarstwach domowych w stosunku do masy odpadów komunalnych zebranych w gospodarstwach domowych.	STRATEG http://strateg.stat.gov.pl/	↑
Środowisko i klimat. Łagodzenie zmian klimatu i adaptacja do nich oraz zapobieganie ryzyku klęsk żywiołowych	Całkowita emisja gazów cieplarnianych w ekwiwalencie dwutlenku węgla [tys. ton] Zagregowana emisja gazów cieplarnianych (dwutlenek węgla CO ₂ , metan CH ₄ , podtlenek azotu N ₂ O, fluorowęglowodory HFCs, perfluorowęglowodory PFCs, sześćiofluorek siarki SF ₆ , trójfluorek azotu NF ₃), wyrażona w ekwiwalencie CO ₂ ważona współczynnikami ocieplenia globalnego dla każdego gazu.	STRATEG http://strateg.stat.gov.pl/	↓
CELE HORYZONTALNE			
Środowisko i edukacja. Rozwijanie kompetencji (wiedzy, umiejętności i postaw) ekologicznych społeczeństwa	Wyniki testów PISA - odsetek uczniów na najniższych poziomach osiągnięć w rozumowaniu w naukach przyrodniczych [%] Udział uczniów na najniższym (poniżej drugiego) poziomie osiągnięć w dziedzinie – rozumowanie w naukach przyrodniczych w ogólnej liczbie uczniów zdających egzamin.	STRATEG http://strateg.stat.gov.pl/	↓
Środowisko i administracja. Poprawa efektywności funkcjonowania instrumentów ochrony środowiska	Nakłady na środki trwałe na 1 mieszkańca służące ochronie środowiska [zł] Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska w przeliczeniu na 1 mieszkańca	STRATEG http://strateg.stat.gov.pl/	↑

Źródło: opracowanie własne.

OBJAŚNIENIA:

- ↑ wzrost wartości wskaźnika
- ↔ co najmniej utrzymanie wartości wskaźnika
- ↓ spadek wartości wskaźnika

Jako źródło danych wykorzystany zostanie system monitorowania rozwoju *STRATEG*. Jest to system stworzony przez GUS na potrzeby programowania i monitorowania polityki rozwoju. Zgromadzone w nim wskaźniki wykorzystywane są do monitorowania realizacji strategii obowiązujących w Polsce (na poziomie krajowym, ponadregionalnym i wojewódzkim) oraz w Unii Europejskiej (strategia Europa 2020). Dodatkowo system udostępnia dane statystyczne istotne dla realizacji polityki spójności. Dostępna publicznie baza danych stanowi zintegrowane źródło informacji, a utrzymanie systemu przez GUS gwarantuje spójność metodologiczną i porównywalność danych w szeregach czasowych oraz regularną aktualizację danych na monitorowania skutków realizacji PEP2030.

Odpowiedzialność za monitoring skutków realizacji dokumentu spoczywa na ministrze właściwym ds. środowiska. Należy przy tym mieć na uwadze, że analiza zmian, jakie mogą zachodzić w środowisku

wskutek realizacji ustaleń dokumentu, powinna mieć charakter systematyczny i być wykonywana raz w roku.

II.5. UZASADNIENIE WYBORU PRZYJĘTEGO DOKUMENTU W ODNIESIENIU DO ROZPATRYWANYCH ROZWIĄZAŃ ALTERNATYWNYCH

Analiza zawartości *Polityki ekologicznej państwa 2030 - strategii rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej*, w tym w szczególności celów szczegółowych, kierunków interwencji, działań, zadań i projektów strategicznych, wskazuje, że odniesienie do poszanowania i ochrony środowiska przyrodniczego znalazło w nim istotne miejsce. PEP2030 z zasady ma charakter jednoznacznie prośrodowiskowy, a sposób gospodarowania w nim ujęty jest zgodny z zasadą zrównoważonego rozwoju i skłania do ochrony środowiska. W toku oceny nie zidentyfikowano znaczących negatywnych oddziaływań zapisów PEP2030, zarówno na integralność i spójność sieci obszarów Natura 2000.

PEP2030 wypełnia zadania, które można postawić przed tego rodzaju dokumentem, realizując działania postawione w prawie ochrony środowiska, a odnoszące się do pojęcia *ochrona środowiska*, polegające na racjonalnym kształtowaniu środowiska i gospodarowaniu zasobami środowiska zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, przeciwdziałaniu zanieczyszczeniom i przywracaniu elementów przyrodniczych do stanu właściwego. Jako *działania* można rozumieć zarówno podjęcie, jak i zaniechanie działań, umożliwiające zachowanie lub przywracanie równowagi przyrodniczej.

Negatywnie na środowisko wpłynie zaniechanie realizacji dokumentu, o czym świadczy ocena zamieszczona w podrozdziałach poświęconych zmianom stanu środowiska w przypadku zaniechania realizacji PEP2030. Niezależnie od powyższego w prognozie zawarto rekomendacje dotyczące wprowadzenia korekt i uzupełnień w dokumencie. Zdaniem autorów prognozy zagadnienia wymagające poprawy to: korekta rozdziału dot. terytorializacji interwencji i korekta/uzupełnienie rozdziału dot. ustaleń dokumentu.

Analiza zapisów PEP2030 wskazuje, że nie ma konieczności wskazywania rozwiązań alternatywnych do rozwiązań zaproponowanych w przedmiotowym dokumencie. Zapisy dokumentu skłaniają do wykorzystania zasobów kraju w sposób planowy, z poszanowaniem praw rządzących środowiskiem, a realizacja proponowanych rozwiązań sprzyjać będzie ochronie środowiska i zrównoważonemu rozwojowi. Jednocześnie należy uznać, że jednoznacznie niekorzystne byłoby przyjęcie wariantu „0”, czyli brak wdrożenia w życie przedmiotowego dokumentu. Wynika to zarówno z analizy jego zapisów, ale również z analizy stanu środowiska i problemów środowiskowych, z jakimi Polska się boryka.

Ważne jest, aby *Polityka ekologiczna państwa 2030 - strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej* stała się fundamentem działań w zakresie środowiska w Polsce, w oparciu o który powstaną szczegółowe rozwiązania dotyczące ważnych dla kraju problemów środowiskowych. Istotne jest, żeby te rozwiązania skierowane były do konkretnych obszarów. Inaczej bowiem należy gospodarować w terenie śródmiejskim, inaczej w rolniczym, a jeszcze inaczej w terenie cennym przyrodniczo, w tym objętym ochroną prawną. Nie zawsze też wskazane jest dążenie do pełnej renaturalizacji środowiska, kosztem aktualnego sposobu gospodarowania. Zawsze natomiast, bez względu na rodzaj obszaru, można w nim gospodarować zgodnie z zasadami rozwoju zrównoważonego. Pod pojęciem zrównoważonego rozwoju rozumiemy taką formę eksploatacji szeroko rozumianych zasobów przyrody, która pozwala na zaspokojenie obecnych i przyszłych potrzeb społecznych, ale równocześnie nie prowadzi do degradacji środowiska. Rozwój taki polega na powiązaniu rozwoju gospodarczego i wzrostu jakości życia ludności z dobrym stanem środowiska i dążeniem do zachowania środowiska dla przyszłych pokoleń.

III. ZAŁĄCZNIKI

- I. Opinie i uwagi organów biorących udział w opiniowaniu dokumentów (wraz z odniesieniem się do nich).
- II. Uwagi i wnioski zgłoszone w związku z udziałem społeczeństwa w strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko (wraz z odniesieniem się do nich).
- III. Odniesienie się do rekomendacji zawartych w prognozie.

III.1. ZAŁĄCZNIK I: OPINIE WŁAŚCIWYCH ORGANÓW

Opinie i uwagi organów biorących udział w opiniowaniu dokumentów (wraz z odniesieniem się do nich).

NAZWA ORGANU	TREŚĆ UWAGI	SPOSÓB ROZPATRZENIA UWAGI
GENERALNY DYREKTOR OCHRONY ŚRODOWISKA	Zasadne jest uzupełnienie rozdziału prognozy pn. Stopień, w jakim dokument ustala ramy dla realizacji przedsięwzięć i inwestycji o wykaz rodzajów przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, które będą realizowane w wyniku wdrażania PEP2030.	Uwaga została uwzględniona
	Należy, w powyższym zakresie, przedstawić informacje dotyczące w szczególności (bez odnoszenia ich do konkretnych lokalizacji, skoro obecnie mogą być nieznane): oczyszczalni ścieków, instalacji związanych z unieszkodliwianiem i odzyskiem odpadów; wydobywaniem kopalin, budowli przeciwpowodziowych, ze szczególnym uwzględnieniem dużych sztucznych, zbiorników wielofunkcyjnych planowanych do realizacji w dolinach rzecznych, inwestycji ochrony brzegów morskich — sztucznego zasilania brzegów, wałów przeciwsztormowych, opasek, ostróg i falochronów brzegowych oraz progów podwodnych.	Uwaga została uwzględniona
	Niezbędne jest uzupełnienie propozycji minimalizacji i eliminacji negatywnych oddziaływań, w szczególności odnośnie skutków powodowanych przez przedsięwzięcia mogące znacząco oddziaływać na środowisko.	Uwaga została uwzględniona
	Niedoszacowano w prognozie siły oddziaływań, które zostały zaprezentowane w tabeli 52 Ocena oddziaływania na komponenty środowiska wynikających z użytkowania złóż kopalin oraz realizacji i eksploatacji wielofunkcyjnych zbiorników wodnych. Ich oddziaływanie powinny zostać uznane, w zaproponowanej skali, za „duże negatywne”. Oddziaływanie w tym stopniu, należy przypisać m.in. do wszystkich biotycznych elementów środowiska przyrodniczego. W powyższym zakresie wskazane jest skorygowanie prognozy.	Uwaga została uwzględniona
GLÓWNY INSPEKTOR SANITARNY	Brak uwag	Nie dotyczy
DYREKTOR URZĘDU MORSKI W GDYNI	Brak uwag	Nie dotyczy
DYREKTOR URZĘDU MORSKIEGO W SŁUPSKU	Brak uwag	
DYREKTOR URZĘDU MORSKI W SZCZECINIE	Brak uwag	Nie dotyczy

III.2. ZAŁĄCZNIK II: ZGŁOSZONE UWAGI I WNIOSKI

Uwagi i wnioski zgłoszone w związku z udziałem społeczeństwa w strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko (wraz z odniesieniem się do nich).

Podmiot zgłaszający uwagę	Tytuł dokumentu (PEP, prognoza, załącznik, uchwała, uzasadnienie), strona	Treść uwagi	Propozycja konkretnego zapisu	Uzasadnienie	Departament rozpatrujący uwagę	Sposób rozpatrzenia uwagi
Karaczun, Kassenberg / Koalicja Ratujmy Rzeki	PEP / Prognoza	Opublikowany na stronie internetowej Ministerstwa Środowiska projekt polityki ekologicznej państwa 2030 (PEP 2030) nie jest kompletnym dokumentem. W kilku miejscach Autorzy wskazują, że powinien on zostać uzupełniony przez inne podmioty (np. Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi), brak jest także niektórych jego części (np. treści rozdziału Ramy Finansowe). Dlatego też pełna ocena projektu PEP 2030 nie jest na obecnym etapie możliwa. Dotyczy to także Prognozy oddziaływania PEP 2030 na środowisko – ze względu na niekompletność projektu ocenianego dokumentu, także prognoza nie jest kompletna. Jest to istotna wada formalna projektu PEP 2030 przedstawionego do konsultacji społecznych. Dlatego przedłożenie dokumentu do konsultacji społecznej nie może być traktowane jako formalne jej wypełnienie, jego publikację traktować należy raczej jako uzyskanie wstępnej opinii zainteresowanych osób i instytucji. Dopiero pełny dokument i wykonana dla niego prognoza oddziaływania na środowisko mogą stanowić formalne wypełnienie partycypacji społecznej. W szczególności b. ważnym jest określenie strony finansowej projektu PEP. Na ile oszacowany został koszt poszczególnych kierunków interwencji, działań i projektów strategicznych? Gdzie będzie źródło finansowania? Na ile będą zaangażowane środki UE? Na te i podobne pytania projekt ocenianego dokumentu obecnie nie odpowiada.			DATA GIS DZM	Uwaga częściowo uwzględniona. Uzupełniono rozdział dotyczący finansowania. Brak treści wskazanych w uwadze, nie powoduje że analizowany projekt tj. PEP nie może zostać uznany z strategię/politykę rozwoju. W związku z tym brak przesłanek, które powodowałyby że nie może zostać poddany strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko. Trzeba mieć na uwadze, że zgodnie z Art. 46. ustawy ooś przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko wymagają projekty (m. in. polityk, strategii), a nie gotowe, kompletne dokumenty. PEP będzie można uznać za kompletny dopiero po zakończeniu prac nad nim, w tym odniesieniu się do uwag zgłoszonych w trakcie konsultacji społecznych. Ponadto PEP wraz z prognoza poddawany jest ocenie odpowiednich organów, wynikającej z ustawy ooś. Ich rolą jest także stwierdzenie kompletności lub braku kompletności zarówno PEP jak i prognozy.
Prof. dr hab. inż. Andrzej G. Chmielewski Politechnika Warszawska	Prognoza str. 81 i 82	Dwutlenek azotu „W ocenie opartej na wartościach stężeń średnich rocznych NO₂, 42 strefy zaliczono do klasy A, pozostałe 4 strefy zaliczono do klasy C. Są to strefy: Aglomeracja Wrocławska, Aglomeracja Krakowska, Aglomeracja Warszawska i Aglomeracja Górnośląska. W każdej z nich przekroczenia zarejestrowano na tzw. stanowiskach komunikacyjnych, przeznaczonych do oceny bezpośredniego oddziaływania ruchu drogowego na zanieczyszczenie powietrza” Chyba chodzi o NO_x w przeliczeniu na NO₂, ca. 95%			DATA GIS	Uwaga nieuwzględniona. Ocena zawarta w prognozie oparta została o wyniki rocznej oceny jakości powietrza w strefach – wykonywanej przez WIOŚ według zasad określonych w art. 89 ustawy – Prawo ochrony środowiska (<i>Ocena jakości powietrza w strefach w Polsce za rok 2016</i>, Inspekcja Ochrony Środowiska, Warszawa, 2017).

		emisji ze spalania to NO. Brak odniesienia do emisji rtęci (Hg)				Wskazana ocena w strefach za 2016 rok wykonana została w oparciu o kryteria ustanowione w celu ochrony zdrowia (dotyczyła 12 substancji) oraz o kryteria określone w celu ochrony roślin (obejmowała 3 zanieczyszczenia). Wśród kryteriów objętych oceną w strefach nie ma rtęci. W raporcie zawierającym wyniki oceny jakości w strefach – w opisie kryteriów będących podstawą rocznej oceny jakości powietrza za 2016 r. w zakresie NO₂ – nie ma informacji, że chodzi o NO_x w przeliczeniu na NO₂, ca. 95%. W związku z tym nie ma podstaw, aby taka informacja zawarta została w prognozie, skoro nie ma jej w podstawowym krajowym dokumencie monitoringowym, o który zapisy prognozy w ww. kwestii są oparte.
Greenpeace	PEP Prognoza /	Powierzchnia ziemi - rolnictwo; zasoby wodne, w tym jakość wód – rolnictwo Prognoza słusznie identyfikuje rosnący problem zanieczyszczenia oraz utraty zawartości materii organicznej gleb jako wysoce priorytetowy. To niezwykle istotny problem z punktu widzenia różnorodności biologicznej. Cenne będzie także wyznaczenie lub odniesienie się do istniejących celów zwiększających udział procentowy arealu upraw ekologicznych w Polsce i potraktowanie rolnictwa ekologicznego jako strategicznie ważnego dla zachowania walorów przyrodniczych Polski oraz zapewnienia miejsc pracy. Jakość gleby w przypadku rolnictwa ekologicznego jest wysoka, a potencjał ograniczenia strat materii organicznej zdecydowanie większy niż w przypadku upraw konwencjonalnych. Poddanie terenów zanieczyszczonych działaniom mającym na celu usunięcie lub zmniejszenie ilości substancji szkodliwych, ich kontrolowanie oraz ograniczenie rozprzestrzeniania się jest niezbędne, jednak bez zapobiegania narastającemu problemowi utraty żywotności procesów glebowych, skazujemy Polskę i polskie rolnictwo na nierówną walkę. W prognozie podkreślane jest kluczowe, że znaczenie dla ochrony gleb należy przypisać zasadom planowania przestrzennego, umożliwiającym ponowne wykorzystanie obszarów przemysłowych – ponownie warto zaprojektować ekologiczne metody rekultywacji tych terenów.			DATA GIS	Uwaga nieuwzględniona. Kwestie związane z rolnictwem są szeroko potraktowane w projekcie <i>Strategii zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa</i>, kierunku interwencji II.6. <i>Gospodarowanie zasobami środowiska i przestrzeni dla przyszłych pokoleń i wzrostu gospodarczego</i>. Jest to jedna z 9 strategii branżowych (do nich należy także PEP) i jej ustalenia dotyczą właśnie rolnictwa.
HEAL (Health and Environment)	PEP	Projekt Polityki Ekologicznej Państwa do 2030 r., w wersji opublikowanej w dniu 4 września 2018 roku na stronie internetowej Ministerstwa			DZM, DATA GIS	Uwaga częściowo uwzględniona.

Alliance) Polska		Środowiska jest niekompletny. Brak jest niektórych części dokumentu, o czym piszą sami autorzy (w tym bardzo ważnego rozdziału dotyczącego ram finansowych wdrażania PEP). Dlatego HEAL traktuje niniejszy proces opiniowania jako wstępną fazę prac nad polityką ekologiczną państwa, a nie jako formalny proces konsultacji społecznych wymaganych przez ustawę o udostępnianiu informacji o Środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie Środowiska oraz o ocenach oddziaływania na Środowisko (D.U 2017 poz. 1405). Formalne konsultacje mogą nastąpić dopiero kiedy projekt PEP będzie kompletny i do takiego projektu (a nie do niekompletnej jego wersji), zostanie wykonana prognoza oddziaływania na Środowisko. HEAL oczekuje na możliwość zapoznania się z kompletnym projektem dokumentu i wykonanej do niej prognozy OOS.				Uzupełniono rozdział dotyczący finansowania. Konsultacje społeczne i strategiczna ocena oddziaływania na środowisko przeprowadzane są zgodnie z obowiązującymi przepisami. Przepisy rozróżniają projektów na projekty kompletne i niekompletne. Brakujące fragmenty PEP mają charakter techniczny. PEP nie decyduje o realizacji konkretnych inwestycji. Z tego powodu rozdział poświęcony kwestiom finansowym określać będzie wyłącznie ramy finansowe, w jakich realizatorzy PEP będą się poruszać. Dokument nie będzie przypisywał konkretnych kwot do poszczególnych celów, kierunków interwencji, działań, czy zadań. Koszty realizacji niektórych projektów strategicznych zostały określone w załącznikach.
Koalicja Klimatyczna	PEP	Koalicja Klimatyczna oczekuje możliwości zapoznania się z kompletnym projektem dokumentu i wykonanej do niej prognozy OOS.		Projekt Polityki Ekologicznej Państwa 2030, w wersji z dnia 4 września 2018 roku opublikowany na stronie internetowej Ministerstwa Środowiska, jest niekompletny. W dokumencie brakuje niektórych części, w tym bardzo ważnego rozdziału dotyczącego ram finansowych wdrażania PEP 2030. Wspominają o tym sami autorzy projektu. Dlatego Koalicja Klimatyczna traktuje niniejszy proces opiniowania jako wstępną fazę prac nad Polityką Ekologiczną Państwa 2030, a nie jako formalny proces konsultacji społecznych wymaganych przez ustawę o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U. 2017 poz. 1405). Formalne konsultacje mogą nastąpić dopiero wtedy, gdy projekt PEP 2030 zostanie uzupełniony i do takiego dokumentu, a nie do niekompletnej jego wersji, będzie wykonana prognoza oddziaływania na środowisko.	DZM, DATA GIS	Uwaga częściowo uwzględniona. Uzupełniono rozdział dotyczący finansowania. Konsultacje społeczne i strategiczna ocena oddziaływania na środowisko przeprowadzane są zgodnie z obowiązującymi przepisami. Przepisy rozróżniają projektów na projekty kompletne i niekompletne. Brakujące fragmenty PEP mają charakter techniczny. PEP nie decyduje o realizacji konkretnych inwestycji. Z tego powodu rozdział poświęcony kwestiom finansowym określać będzie wyłącznie ramy finansowe, w jakich realizatorzy PEP będą się poruszać. Dokument nie będzie przypisywał konkretnych kwot do poszczególnych celów, kierunków interwencji, działań, czy zadań. Koszty realizacji niektórych projektów strategicznych zostały określone w załącznikach.
WWF Polska	Prognoza str. 73	W dostawie ze źródeł obszarowych, obszarowymi źródłami substancji odżywczych do zbiorników i rzek, są ich zlewnie oraz atmosfera.	W dostawie ze źródeł obszarowych, obszarowymi źródłami substancji odżywczych do zbiorników, rzek i wód	Zdanie nielogiczne. Za główne źródło obszarowe zanieczyszczeń substancjami biogennymi uważa się rolnictwo [HELCOM (2018): State of the Baltic Sea – Second HELCOM holistic assessment 2011-2016.	DATA GIS	Uwaga nieuwzględniona. W zapisie zawartym w prognozie pod pojęciem „zlewni” mieści się każda działalność ulokowana w obszarze zlewni, w

			podziemnych jest przede wszystkim rolnictwo (przenawożenie oraz nieodpowiednie przewożenie nawozów naturalnych). Kolejnym źródłem substancji eutrofizujących w Bałtyku jest depozycja atmosferyczna.	Baltic Sea Environment Proceedings 155., str. 42]. Dodatkowo w zał. 1 Diagnoza wskazane jest, że najważniejszymi czynnikami powodującymi presję na wody powierzchniowe są: gospodarka komunalna, rolnictwo - oraz przemysł (zwłaszcza przemysł wydobywczy, energetyczny, rolno-spożywczy).		tym rolnictwo. W zapisie, w tym miejscu prognozy, chodzi o położenie nacisku nie na przyczynę zanieczyszczenia, ale na sposób jego rozprzestrzeniania się i dostawy do wody.
WWF Polska	Prognoza str. 166	Działanie 7. Działania informacyjno-edukacyjne w zakresie upowszechniania przyjaznych środowisku sposobów przechowywania i stosowania nawozów, w tym realizacja działań mających na celu racjonalną gospodarkę nawozową (SOR) to m.in. opracowanie i przyjęcie programu działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu.	Działanie 7. Działania informacyjno-edukacyjne w zakresie upowszechniania przyjaznych środowisku sposobów przechowywania i stosowania nawozów, w tym realizacja działań mających na celu racjonalną gospodarkę nawozową (SOR) to m.in. realizacja programu działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu.	Program działań został już wprowadzony w życie rozporządzeniem Rady Ministrów. Należy dostosować zapis do aktualnego stanu legislacyjnego	DATA GIS	Uwaga uwzględniona.
GUS	Prognoza oddziaływania na środowisko, str. 41	Brak objaśnienia przypisu górnego „a” w Tabeli 6 Powierzchnia lasów według składu gatunkowego drzewostanów i województw w 2016 r.	Ewentualne umieszczenie pod Tabelą 6 wyjaśnienia przypisu górnego „a” o treści: „określonego na podstawie gatunków panujących (przeważających w drzewostanie)”.	Brak informacji co oznacza przypis górny „a”.	DATA GIS	Uwaga uwzględniona. Wprowadzono wyjaśnienie przypisu górnego zgodnie z uwagą.
GUS	Prognoza oddziaływania na środowisko, str. 42	Nieaktualna wartość w zdaniu: Udział lasów prywatnych jest zróżnicowany przestrzennie. Największy odnosi się do województw: mazowieckiego – 44,8% ogólnej powierzchni lasów województwa (371,5 tys. ha), małopolskiego – 43,7% (190,1 tys. ha) i lubelskiego – 41,1% (240,6 tys. ha). Województwami o najniższym udziale lasów prywatnych są: lubuskie – 1,8% (12,7 tys. ha), zachodniopomorskie – 2,6% (20,9 tys. ha) i dolnośląskie – 3,5% (20,9 tys. ha).	Udział lasów prywatnych jest zróżnicowany przestrzennie. Największy odnosi się do województw: mazowieckiego – 44,8% ogólnej powierzchni lasów województwa (371,5 tys. ha), małopolskiego – 43,7% (190,1 tys. ha) i lubelskiego – 41,1% (240,6 tys. ha). Województwami o najniższym udziale lasów prywatnych są: lubuskie – 1,8% (12,7 tys. ha), zachodniopomorskie – 2,6% (20,8 tys. ha) i dolnośląskie – 3,5% (20,9 tys. ha).	Na podstawie danych GUS powierzchnia lasów prywatnych w województwie zachodniopomorskim w 2016 roku wynosiła 20839,92 ha (20,8 tys. ha w publikacji Ochrona środowiska GUS, 2017).	DATA GIS	Uwaga uwzględniona. Poprawiono wartość zgodnie z uwagą.
GUS	Prognoza oddziaływania na środowisko, str. 42	Nieaktualne wartości w zdaniu: Udział powierzchni niezalesionej w lasach prywatnych wynosi 6,1% przy 2,8% w PGL LP.	Udział powierzchni niezalesionej w lasach prywatnych wynosi 1,8% przy 1,7% w PGL LP.	Na podstawie danych GUS w 2016 r. udział powierzchni niezalesionej w lasach prywatnych (31950,91 ha) do ogólnej powierzchni lasów prywatnych (1773930,24 ha) wynosił 1,8%. Natomiast udział powierzchni niezalesionej w PGL LP (122563,05 ha) do ogólnej powierzchni lasów PGL LP (7104664,75 ha) wynosił 1,7%.	DATA GIS	Uwaga uwzględniona. Poprawiono wartości zgodnie z uwagą.
MiR	Prognoza – uwaga ogólna (przykłady znajdują się	Prognoza zawiera wiele elementów diagnostycznych, niepotrzebne zapisy rekomenduje się usunąć, ze względu na ich ogólnogeograficzny charakter dot. m.in. podziału administracyjnego, dostępu do morza,			DATA GIS	Uwaga nieuwzględniona Elementy ogólnogeograficzne zawarte w prognozie stanowią punkt wyjścia do oceny trendów zmian środowiska, a co za tym idzie

	na str.34, 38, 39, 41)	informacji o lasach itp.				do oceny oddziaływania na środowisko wymaganej ustawą ooś. Przedstawiają też kontekst przestrzenny ocenianych zjawisk i procesów. Diagnoza stanu środowiska bez kontekstu przestrzennego, przedstawiającego stan poszczególnych komponentów środowiska, byłaby niepełna. Trzeba mieć na uwadze, że ocena stanu środowiska to nie tylko ocena jego zmian, ale także ocena stanu wejściowego, którego te zmiany dotyczą (np. trudno omawiać zmiany klimatu, nie mając informacji o obecnych parametrach i zróżnicowaniu przestrzennym poszczególnych elementów klimatu, takich jak temperatura czy opady itp.). Trudno też o odniesienie przestrzenne terytorializacji interwencji bez zawarcia w prognozie danych przedstawiających terytorium kraju. Prowadzić to może do błędnych wniosków w zakresie skierowania kierunków interwencji do odpowiednich obszarów. Trudno też założyć, że zróżnicowanie przestrzenne kraju (zarówno fizycznogeograficzne jak i społeczno-ekonomiczne) doskonale znane jest każdemu odbiorcy PEP.
MKiDN	PEP – cały dokument	Uwaga ogólna: W dokumencie w sposób niewystarczający została ujęta kwestia terenów zieleni w miastach (szerzej usług ekosystemowych, zielonej i błękitnej infrastruktury) i ich roli w łagodzeniu skutków zmian klimatu. Zaproponowane działania na rzecz rozwoju terenów zieleni są niewystarczające, co jest niespójne ze skalą zdiagnozowanych w dokumencie trendów i problemów. Wśród zidentyfikowanych uwarunkowań wskazano, iż większość ludności zamieszkuje obszary miejskie. Analizując ten fakt, w połączeniu z tendencją do starzenia się społeczeństwa (będzie wzrastał odsetek osób szczególnie narażonych na fale upałów) oraz z silną tendencją do wzrostu wartości temperatury na obszarach miejskich (zjawisko „wysp ciepła”), należy stwierdzić, iż zawarte w dokumencie działania nie zostały zaprojektowane w sposób adekwatny do problemu, ich zakres jest zbyt wąski, a termin wdrożenia konkretnych realizacji jest zbyt odległy.	Należy uwzględnić w treści całego dokumentu, szczególnie w częściach wskazanych w dalszych uwagach. Przede wszystkim należy zwiększyć nacisk na bezpośrednie wdrażanie działań realizacyjnych, które będą skutkowały zwiększaniem arealu zielonej i błękitnej infrastruktury i poprawą ich jakości. Działania te powinny rozpoczynać się bezpośrednio po uchwaleniu Polityki Ekologicznej Państwa. Należy wziąć pod uwagę istniejące instrumenty, jakim jest np. ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. o Krajowym Zasobie Nieruchomości (Dz. U. z 2017 r., poz. 1529) (art. 52).	Odpowiednie nasycenie różnymi formami zieleni urządzonej w miastach jest bardzo istotnym narzędziem poprawy warunków życia w mieście. Wpływ zielonej i błękitnej infrastruktury w miastach w kontekście zmian klimatu, został już na tyle rozpoznany przez współczesną naukę, że bez dodatkowych analiz można z pewnością skonstatować, iż potrzebne jest zwiększanie udziału tego rodzaju terenów w miastach. Potrzebę tę potwierdza np. kontrola najwyższej Izby Kontroli pt. Zarządzanie zielenią miejską przeprowadzona w 2017 r. Jako instrument realizacji działań na rzecz rozwoju terenów zieleni w dokumencie wskazano projekt „Adaptacja do zmian klimatu”. Nie jest on jednak wystarczającą odpowiedzią na postawione w diagnozie problemy (patrz uwaga 3.).	DZM-wizr	Uwaga częściowo uwzględniona. Elementem PEP jest projekt strategiczny Adaptacja do zmian klimatu, którego istotnym elementem jest projekt opracowania miejskich planów adaptacji dla 44 polskich miast. Główne działania programowane w ramach poszczególnych planów dotyczą błękitno-zielonej infrastruktury na poziomie miejskim, ich dalszego rozwoju i łagodzenia skutków zmian klimatycznych. Bezpośrednie działania realizacyjne będą stanowiły kolejny z etapów prac nad projektem 44MPA, czyli wdrażania wymienionych w dokumentach działań. Ministerstwo Środowiska będzie poprzez wsparcie finansowe i organizacyjne wspierać miasta we wdrażaniu ww. inwestycji. Dodatkowo po zakończeniu projektu opracowania miejskich planów adaptacji Ministerstwo planuje podjąć aktywne działania w zakresie przeprowadzenia planowania klimatycznego w miastach nieuwzględnionych obecnie w projekcie poprzez finansowanie przygotowania

						samych planów lub udzielanie dofinansowania do projektów z warunkiem przygotowania wspomnianych wyżej planów o wysokiej jakości zgodnie z opublikowanym na stronie MŚ podręcznikiem <i>Wytyczne do przygotowania Miejskiego Planu Adaptacji do zmian klimatu</i>. Wątki adaptacyjne przeniosą się również na inne elementy. Jednocześnie kwestie błękitnej i zielonej infrastruktury znajdują odniesienie w <i>Krajowej Polityce Miejskiej 2023</i>. W „Diagnozie” dodano akapit: „W ramach działań planowanych oraz realizowanych związanych z adaptacją do zmian klimatu dużą rolę pełni rozwój i utrzymanie zielonej i błękitnej infrastruktury, szczególnie w miastach. Stosowanie rozwiązań opartych o zieleń miejską, poza pozytywnym efektem adaptacyjnym, pełni szereg innych funkcji, m.in. w zakresie zdrowia, estetyki, różnorodności biologicznej, wpływu na mikroklimat miasta, pochłaniania zanieczyszczeń itp. W związku z tym, projektowanie, zastosowanie, a także utrzymanie rozwiązań opartych na zielonej i błękitnej infrastrukturze jest kluczowe dla budowania odporności m.in. miast na zmiany klimatyczne i jest nieodłącznym elementem wdrażania adaptacji do zmian klimatu”.
Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego	Prognoza, strona 51 (Ryc. 10)	Dobre przedziały dają błędne przeświadczenie, iż współczynnik przyrostu naturalnego w gminach w 2030r. będzie w większości przypadków dodatni	Kolor niebieski > 5‰ Kolor biały -5‰ do 5‰ Kolor czerwony < -5‰ (proponuje się nawiązać do Ryc. 11)	Korekta przedziałów poprawi czytelność mapy.	DATA GIS	Uwaga nieuwzględniona Wszystkie mapy zawarte w rozdziale pt. <i>Prognoza demograficzna</i> pochodzą z podstawowego opracowania krajowego w tym zakresie w Polsce, czyli z opracowania <i>Prognoza ludności gmin na lata 2017–2030</i> (Główny Urząd Statystyczny, Warszawa, 2017). W związku z tym, Wykonawca prognozy nie ma wpływu na kształtowanie przedziałów w nich zawartych. Mimo wątpliwości rezygnacja z zamieszczenia mapy wydaje się niecelowa ze względu na istotność obrazowanego zjawiska. Trzeba też mieć na uwadze, że mapa zawiera legendę, która opisuje poszczególne przedziały (mimo wątpliwości, czy są one zilustrowane zgodnie z metodyką kartograficzną).
Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego	Prognoza, strony: 56 (Ryc. 13), 87 (Ryc. 25), 89 (Ryc. 26), 97 (Ryc. 30), 98	Błędy na mapach: - granice miasta Przasnysza zostały błędnie opatrzone etykietą „Ciechanów”; - nie wszystkie miasta zostały na mapie pokazane.	- korekta oznaczenia nazwy miasta; - wskazane uszczegółowienie kryterium dla pokazanych na mapie miast (miasta powiatowe,	Konieczność korekty błędnych oznaczeń.	DATA GIS	Uwaga nieuwzględniona Wykonawca prognozy nie jest autorem tych map, nie ma też wpływu na kształtowanie ich zawartości. Mimo wskazanych błędów rezygnacja z zamieszczenia tych map w

	(Ryc. 31)		liczba ludności), bądź pokazanie granic wszystkich miast			prognozie byłaby niecelowa. Wynika to z tego, że z jednej strony ilustrują one ważne zjawiska, a z drugiej strony brak dostępnych innych map, które mogłyby zastąpić te zawarte w prognozie.
Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego	Prognoza, strona 203	Brak złoża ropy naftowej i gazu ziemnego na pograniczu województw mazowieckiego i lubelskiego (złoża Stężycza - powiaty garwoliński i rycki) -lokalizacja jak złoża gazu ziemnego o tej nazwie umieszczone na ryc. 48 str. 204	Umieszczenie złoża na ryc. 47	Bilans zasobów złóż kopalin w Polsce wg. stanu na 31 XII 2017 r. (str. 31) – umieszczonym w spisie wykorzystanych publikacji pod numerem 2.	DATA GIS	Uwaga nieuwzględniona. Mapa opracowana została na podstawie danych referencyjnych Państwowego Instytutu Geologicznego – Państwowego Instytutu Badawczego, który określił stan ich aktualności na dzień 24.08.2018 r. (są to dane z bazy MIDAS). Zgodnie z ww. danymi złoża gazu ziemnego Stężycza znajduje się na wskazanej mapie. Przedmiotowe dane nie zawierają natomiast w tym miejscu złoża ropy naftowej. Brak innych danych referencyjnych, które pozwoliłyby umieścić złoża na mapie.
Polski Klub Ekologiczny – w trakcie konferencji konsultacyjnej	Prognoza ooś	Dlaczego prognoza ooś zaniechała odniesienia się do energetyki opartej na węglu? To powinna być jedna z rekomendacji w prognozie ooś.			DATA GIS	Uwaga uwzględniona. Do prognozy dodana została rekomendacja <i>Ujęcie w PEP zadania Wsparcie innowacyjności w sektorze energetycznym.</i> Innowacyjność w sektorze energetycznym powinna przejawiać się w m.in. w dywersyfikacji technologicznej wykorzystania paliwa węglowego oraz w dążeniu do ograniczenia negatywnego wpływu na środowisko (w tym ludzi) energetyki opartej o węgiel kamienny i brunatny. Ważne jest upowszechnianie alternatywnych zastosowań paliwa węglowego w tym np. uruchamianie instalacji służących zgazowaniu jego zgazowaniu. Obecnie udział węgla kamiennego i brunatnego w produkcji energii elektrycznej wynosi ok. 85%. Z punktu widzenia środowiska bardzo istotnym w związku z tym jest aby ta produkcja oparta była w maksymalnym stopniu o tzw. czyste technologie węglowe (to ogólna nazwa wszystkich procesów i sposobów wykorzystania węgla mających na celu minimalizację negatywnego wpływu produktów jego spalania na środowisko). Rekomendacja powinna zostać ujęta w opracowywanej równolegle do PEP <i>Polityce energetycznej Polski.</i>
Ankieta internetowa	Prognoza OOS str. 74	Ponadto wznoszenie morskich elektrowni wiatrowych powinno być dopuszczone wyłącznie w akwenach o funkcji podstawowej pozyskiwania energii odnawialnej.	Proponujemy rezygnację z akapitu.	Do czasu przyjęcia planu zagospodarowania obszarów morskich proponujemy unikanie tego typu kategoryzacji - ew. odesłanie do właściwych dokumentów, kiedy te zostaną już przyjęte.	DATA GIS	Uwaga uwzględniona. Skorygowano zapisy prognozy ooś.

Ankieta internetowa	Prognoza OOS str. 213	Rekomendacje podane w projekcie prognozy nie wynikają ze wskazanych potencjalnych zagrożeń, są też niepełne. Należy je uzupełnić i uwzględnić w PEP.	Przedstawione w projekcie prognozy rekomendacje zmian czy uzupełnień w PEP powinny wynikać ze wskazanych wcześniej zagrożeń dla środowiska. Zagrożenia te powinny być wskazane we wcześniejszych rozdziałach, zamiast niezgodnego ze stanem faktycznym powtarzania, że nie zidentyfikowano potencjalnie negatywnych oddziaływań. Podane na stronie 207 prognozy działania oraz rekomendacje z tabeli nr 55 powinny być włączone do PEP jako zapisy zmniejszające ryzyko, poprzez wskazanie na konieczność stosowania działań zapobiegawczych, łagodzące itp. Pozostawieni ich jedynie w prognozie nie będzie miało praktycznego znaczenia. Lista tych propozycji działań powinna być uzupełniona co najmniej o: - unikanie zalesiania terenów o wysokich walorach przyrodniczych związanych z siedliskami nieleśnymi (wymagana każdorazowa ocena); - uwzględnianie zalesień jako narzędzia w przywracaniu łączności ekosystemów i odtwarzaniu korytarzy ekologicznych; - wypracowanie i stosowanie wysokich standardów przy ocenie dopuszczalności lokalizacji OZE – pod względem jej wpływu na różnorodność biologiczną oraz środowisko życia człowieka (w tym stosowanie się do rezolucji EUROBATS i innych najlepszych praktyk w tym zakresie); - dodanie kompleksu zadań ograniczających zanieczyszczenie wód plastikiem (w tym np. ograniczanie stosowania opakowań	W prognozie prawidłowo wskazano na niektóre zagrożenia dla środowiska w Polsce: budowie piętrzące niewyposażone w prawidłowo funkcjonujące przepławki. rosnąca liczba elektrowni wodnych i farm wiatrowych, wprowadzanie do lasów jednogatunkowych drzewostanów, presja agresywnych form turystyki i rekreacji wobec biologicznych i ekologicznych potrzeb gatunków i siedlisk; utrata obszarów bagiennych... Tymczasem nie dostrzeżono, że niektóre propozycje interwencji uwzględnionych w PEP mogą te zagrożenia pogłębić, a niektórych zagrożeń w ogóle nie uwzględniono. Istotnym błędem metodycznym prognozy jest także analizowanie jedynie projektu w przedstawionym brzmieniu oraz „opcji zero”, bez uwzględniania rozwiązań alternatywnych dla różnych działań – choć takie opcje istnieją i są racjonalne (np. rozwój transportu szynowego, a nie śródlądowego wodnego). W kluczowym rozdziale VII prognozy, dotyczącym oceny oddziaływania PEP na różne elementy środowiska, bezkrytycznie wielokrotnie powtórzono tautologiczną formułkę: „Wyniki oceny wskazują, że nie zidentyfikowano jakiegokolwiek działania PEP/projektu, które będzie miało znaczące negatywne oddziaływanie na [różnorodność biologiczną, zwierzęta, rośliny itp...] Co więcej, nie zidentyfikowano działania, które będzie miało nawet średnie negatywne oddziaływanie na ten komponent środowiska. Dokument PEP jest co do zasady dokumentem, którego realizacja pozytywnie wpłynie na środowisko”. Czyli w skrócie „PEP ma z założenia służyć ochronie środowiska, więc nie może mu zaszkodzić”. Tymczasem lektura dalszych rozdziałów skazuje, że dostrzeżono część potencjalnych zagrożeń i nawet zaproponowano działania zapobiegawcze czy łagodzące. Propozycje te powinny jednak wynikać ze zidentyfikowanych (jasno wskazanych zagrożeń). Należy je także uzupełnić o wskazania brakujące (podane w propozycji). Ich uzasadnienie podano w propozycjach zmian w PEP.	DATA GIS	Uwaga nieuwzględniona. Rekomendacje zawarte w prognozie odnoszą się do tych zapisów projektu PEP, w tym jego ustaleń, które zdaniem autorów prognozy wymagają korekty lub uzupełnienia. Rekomendacje nie są kierowane do obszarów, dla których ustalenia PEP są odpowiednie. Zagrożenia środowiska zostały w prognozie wskazane w rozdziale poświęconym problemom ochrony środowiska. W tych obszarach, w których zapisy PEP są wystarczające, prognoza nie zawiera rekomendacji, ponieważ nie jest celem prognozy dublowanie zapisów PEP. Rozwiązania alternatywne to rozwiązania przeciwstawne do tych ujętych w PEP. Zdaniem autorów prognozy nie ma potrzeby wskazywania takich działań, ponieważ PEP jest co do zasady dokumentem prośrodowiskowych. Jednak niezależnie od powyższego w prognozie zawarto rekomendacje, zawierające propozycję korektę niektórych działań. W rekomendacjach jest m.in. ujęty transport szynowy. Wskazuje się go, jako gałąź stanowiącą alternatywę dla transportu drogowego i to na nim powinny skupić się działania związane ze stworzeniem alternatywy dla transportu drogowego.
---------------------	-----------------------	---	--	---	----------	--

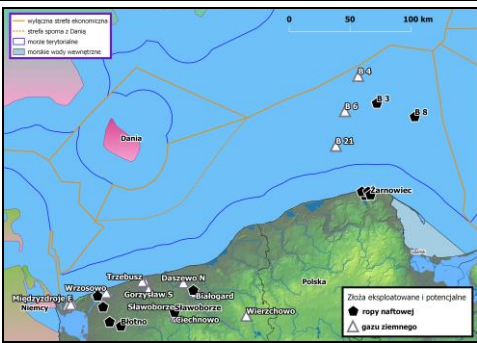
			jednorazowych); - dodanie zadania i interwencji ograniczających hałas morski; - dodanie zadania dot. uzupełnienia sieci parków narodowych i rezerwatów w sposób zapewniający ich reprezentatywność względem różnorodności zasobów przyrodniczych w kraju; - dodanie zaleceń ograniczających negatywne oddziaływania proponowanych zabezpieczeń brzegów morskich – przede wszystkim przez stosowanie w pierwszej kolejności zasady unikania zabudowy terenów poddawanych oddziaływaniu morza; - wskazanie potencjalnego zagrożenia wynikającego z sadzenia szybkorosnących gatunków drzew w „Leśnych Gospodarstwach Węglowych” – co jest jednym z założeń programu; - dodanie skonkretyzowanych przykładów zadań czy celów do niektórych, zbyt ogólnikowych działań (bez mierzalnych rezultatów, np.: reforma inspekcji ochrony środowiska – bez wskazania kierunku, poprawa zarządzania gatunkami – podobnie, bez żadnych konkretnych); - włączenie gospodarki rybackiej w realizację celów PEP – np. poprzez wsparcie wprowadzania do użytku nowych nieszkodliwych dla gatunków chronionych narzędzi połowowych, ograniczających przyłów ptaków, ssaków i chronionych gatunków ryb.			
PGE Energetyka Odnawialna	Prognoza OOS str. 74	Energetyka wiatrowa na morzu W polskiej części Morza Bałtyckiego nie ma obecnie zlokalizowanych farm wiatrowych, natomiast ich powstanie jest przewidywane w najbliższych latach. Powoduje to potrzebę monitoringu przekroczenia obowiązującej wartości granicznej ekspozycji na hałas,	W polskiej części Morza Bałtyckiego nie ma obecnie zlokalizowanych farm wiatrowych, natomiast ich powstanie jest przewidywane w najbliższych latach. Dla zachowania	Lokalizacja morskich farm wiatrowych jest dopuszczalna jedynie w wyłącznej strefie ekonomicznej (ponad 22 km od brzegu), co oznacza, że dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku na obszarach podlegających ochronie akustycznej (tereny położone na wybrzeżu) będą dotrzymane.	MGMi ŻŚ- DGM, DPK, DZŚ, DATA	Uwaga nieuwzględniona. Nie ma obecnie wyznaczonych obszarów przeznaczonych pod rozwój morskiej energetyki wiatrowej. Dopiero morski plan

		przy oddaleniu od źródła hałasu, zarówno podczas budowy, jak i podczas eksploatacji tych instalacji. Ponadto wznoszenie morskich elektrowni wiatrowych powinno być dopuszczone wyłącznie w akwenach o funkcji podstawowej pozyskiwania energii odnawialnej.	dopuszczalnych norm hałasu na granicy obszarów chronionych konieczne jest monitorowanie hałasu podwodnego podczas budowy tych instalacji. Ponadto wznoszenie morskich elektrowni wiatrowych powinno być dopuszczone w obszarze Morza Bałtyckiego również poza akwenami obecnie przeznaczonymi pod rozwój morskiej energetyki wiatrowej w celu zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego Polski zgodnie z realizacją polityki energetycznej Polski oraz wypełnienia zobowiązań UE.	Do czasu uchwalenia Planu Zagospodarowania Przestrzennego Polskich Obszarów Morskich nie można antycypować, czy nie zostaną wyznaczone również inne obszary, w których będzie dopuszczone wznoszenie morskich elektrowni wiatrowych, np. będą to obszary, w których będzie to funkcja dopuszczalna.	GIS	zagospodarowania przestrzennego wyznaczy obszary przeznaczone na cele pozyskiwania energii odnawialnej.
MGMiŻŚ	Prognoza, str. 10	Brak wskazania Dyrektywy Powodziowej wśród dokumentów ustanawiających cele środowiskowe istotne z punktu widzenia PEP. Równocześnie jest wskazana Ramowa Dyrektywa Wodna. Analogicznie w „II.2.1.PRZEGŁĄD WYBRANYCH DOKUMENTÓW” należy dodać odniesienie do Dyrektywy Powodziowej (oraz określenie jej celu).	Należy dodać: „Dyrektywa Powodziowa”.	Uwaga dot. uzupełnienia treści dokumentu.	DATA GIS	Uwaga nieuwzględniona. Dla celów analizy w prognozie dokonano wyboru dokumentów najbardziej istotnych z punktu widzenia PEP (tego rodzaju analiza w prognozie nie polega na analizie wszystkich istniejących dokumentów, ale tylko wybranych, najbardziej istotnych z punktu widzenia prognozy). Wśród analizowanych dokumentów jest już kilka dokumentów poświęconych bezpośrednio wodzie, w tym plany zarządzania ryzykiem powodziowym. W związku z powyższym nie ma konieczności poszerzania listy analizowanych dokumentów o kolejne.
MGMiŻŚ	Prognoza, str. 10	Brak wskazania Aktualizacji planów gospodarowania wodami.	Należy dodać „Aktualizacja planów gospodarowania wodami”.	Uwaga dot. uzupełnienia treści dokumentu.	DATA GIS	Uwaga nieuwzględniona. W przeglądzie dokumentów nie ujęto planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy, ponieważ dokumenty te nie definiują celów ochrony środowiska w rozumieniu niniejszego rozdziału, ale ustalają cele środowiskowe dla konkretnie wskazanych jednolitych części wód.
MGMiŻŚ	Prognoza, str. 11	Cele dot. Agendy Zrównoważonego Rozwoju 2030 stanowią cele zrównoważonego rozwoju, a nie ochrony środowiska	Proponuje się rozważyć zmianę na „Cele zrównoważonego rozwoju”.	Uwaga dot. zmiany treści dokumentu. Wskazane cele dotyczą zrównoważonego rozwoju, a w tym wyzwań związanych w szczególności z ubóstwem, nierównością, klimatem, degradacją środowiska, dobrobytem, w związku czym dotyczą szerszego obszaru niż ochrona środowiska.	DATA GIS	Uwaga nieuwzględniona. Chodzi o cele ochrony środowiska w rozumieniu ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U. 2017 poz. 1405 ze zm.). Dla potrzeb przygotowania prognozy przyjęto, że Agenda 2030 zawiera cele do realizacji w obszarze środowiska, czyli tzw. „cele ochrony środowiska”.
MGMiŻŚ	Prognoza str.	Cele POLiŚ:	Propozycja uzupełnienia celów o	Uwaga dot. uzupełnienia treści dokumentu.	DATA	Uwaga nieuwzględniona.

		16-17	W ramach POIiŚ realizowane są również programy dotyczące gospodarki wodno-ściekowej. Propozycja uzupełnienia o cele z pkt dotyczącego AKPOŚK 2017	cel z AKPOŚK 2017		GIS	W analizie powiązań z dokumentami szczebla międzynarodowego, wspólnotowego i krajowego ujęty został Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych (Aktualizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych (AKPOŚK 2017)), a co za tym idzie cel w nim zawarty.
PGW KZGW	WP	Prognoza, str. 18	Krajowy program ochrony wód morskich Jest to dokument strategiczny dla gospodarki wodnej, który określa optymalny zestaw działań naprawczych niezbędnych do osiągnięcia dobrego stanu środowiska wód morskich. Przyjęty został przez Radę Ministrów 2 grudnia 2016 r. W jego ramach zaproponowano działania edukacyjne, prawne, administracyjne, ekonomiczne i kontrolne, które skierowane są zarówno do użytkowników wód morskich, jak i wód śródlądowych. Grupy działań:	Wymaga doprecyzowania czy „grupy działań” od W1 do W8 odpowiadają celom środowiskowym, jeśli tak to brak jest np. informacji o celu środowiskowym dot. hałasu.” Osiągnięcie poziomu hałasu podwodnego gwarantującego prawidłowe funkcjonowanie organizmów morskich przez podjęcie działań mających na celu ograniczenie źródeł i natężenia hałasu oraz przez określenie stref ochronnych (buforowych) z zakazem działalności będącej źródłem hałasu.”	Doprecyzowanie treści.	DATA GIS	Uwaga nieuwzględniona. Lista celów środowiskowych zawartych w prognozie jest zgodna z listą celów zawartych w <i>Krajowym programie ochrony wód morskich</i> . W analizowanym dokumencie nie ma celu środowiskowego dot. hałasu.
MGMiŻŚ		Prognoza, str. 26	Błąd zapisu w zdaniu: Zgodnie z art. 53 ustawy ooś zakres i stopień szczegółowości prognozy zostały uzgodnione z Generalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska, Głównym Inspektorem Sanitarnym oraz dyrektorami urzędów morskich w Szczecinie, Słupsku i Gdyni.	Proponuje się zmianę: Zgodnie z art. 53 ustawy ooś zakres i stopień szczegółowości prognozy zostały uzgodnione z Generalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska, Głównym Inspektorem Sanitarnym oraz Dyrektorami Urzędów Morskich w Szczecinie, Słupsku i Gdyni.	Błąd zapisu	DATA GIS	Uwaga uwzględniona. Zmieniono zapis w prognozie zgodnie z uwagą.
MGMiŻŚ		Prognoza, str. 34	Błąd zapisu w definicji: Granica państwowa – to (zgodnie z ustawą z dnia 12 października 1990 r. o ochronie granicy państwowej (tekst jednolity, Dz. U. z 2017 r., 2015, poz. 930660 z późn. zm.)), powierzchnia pionowa przechodząca przez linię graniczną, oddzielająca terytorium państwa polskiego od terytoriów innych państw i od morza pełnego. Rozgranicza ona również przestrzeń powietrzną, wody i wnętrze ziemi.	Granica państwowa – to zgodnie z ustawą z dnia 12 października 1990 r. o ochronie granicy państwowej (tekst jednolity, Dz. U. z 2017 r., poz.660 z późn. zm.), powierzchnia pionowa przechodząca przez linię graniczną, oddzielająca terytorium państwa polskiego od terytoriów innych państw i od morza pełnego. Rozgranicza ona również przestrzeń powietrzną, wody i wnętrze ziemi.	Błąd zapisu	DATA GIS	Uwaga uwzględniona. Zmieniono zapis dotyczący dziennika ustaw zgodnie z uwagą.
MGMiŻŚ		Prognoza, str. 34	Polska położona jest nad Morzem Bałtyckim - długość linii brzegowej wynosi 770 km.	Polska położona jest nad Morzem Bałtyckim - długość wybrzeża wynosi 770 km z wyłączeniem linii brzegowej Zalewu Wiślanego oraz Zalewu Szczecińskiego.	Należy uszczegółowić wskazany zapis. Pozostawienie zapisu w projekcie może budzić wątpliwości interpretacyjne.	DATA GIS	Uwaga uwzględniona. Zmieniono zapis w prognozie zgodnie z uwagą.
PGW KZGW	WP	Prognoza, str. 60	Propozycja, aby rozdział został przerezegowany (w tym korekta mapy) zgodnie z obowiązującą ustawą Prawo wodne.		Zgodnie z art. 13 ustawy Prawo wodne z dnia 20 lipca 2017 r., ustanawia się następujące obszary dorzeczy: Wisły, Odry, Dniestru, Dunaju, Banówki, Łaby, Niemna, Pregoly, Świeżej.	DATA GIS	Uwaga uwzględniona. Do prognozy dodano przypis „Obszary dorzeczy przedstawione zostały na

		Ewentualnie należy podać, że obszary dorzeczy zostały podane wg „starej” ustawy Prawo wodne.				podstawie danych pochodzących z przyjętej 18 października 2016 r. przez Radę Ministrów aktualizacji planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy”. Mapa przygotowana została na podstawie oficjalnych materiałów dostępnych na stronie internetowej http://apgw.gov.pl/pl/II-cykl-materialy-do-pobrania. Jest to jedyne źródło, z którego można pobrać tego rodzaju dane. W związku z tym, że podział na obszary dorzeczy został zmieniony, to powinny zostać udostępnione nowe dane, pozwalające zobrazować zmieniony podział.
MGMiŻŚ	Prognoza, str. 74	Nie jest prawdą, że hałas podwodny jest głównie generowany przez ruch statków.	Konieczność weryfikacji informacji.	Źródłem hałasu podwodnego są zwykle silniki łodzi statków i okrętów, echosondy, sonary, detonacje, praca urządzeń hydrotechnicznych (pogłębiarki, kafary, wiertnie), prace przy układaniu podwodnych rurociągów, elektrownie wiatrowe a także ćwiczebne detonacje na morskich poligonach wojskowych czy podwodne eksplozje przy niszczeniu amunicji. Ruch statków generuje hałas ciągły, zaś detonacje, wybuchy, praca urządzeń hydrotechnicznych powodują hałas impulsowy.	DATA GIS	Uwaga uwzględniona częściowo Zamiast „głównie” użyte zostanie sformułowanie „w istotnej części”. Twierdzenie to oparte jest o zapisy <i>Wstępnej oceny stanu środowiska wód morskich</i> polskiej strefy Morza Bałtyckiego (Raport do Komisji Europejskiej, Oddział Morski IMGW-PIB w Gdyni, 2014).
MGMiŻŚ	Prognoza, str. 74	<i>Usunięcie ostatniego zdania w części „Energetyka wiatrowa na morzu”, tj. „Ponadto wznoszenie morskich elektrowni wiatrowych powinno być dopuszczone wyłącznie w akwenach o funkcji podstawowej pozyskiwania energii odnawialnej.”</i>	W polskiej części Morza Bałtyckiego nie ma obecnie zlokalizowanych farm wiatrowych, natomiast ich powstanie jest przewidywane w najbliższych latach. Powoduje to potrzebę monitoringu przekroczenia obowiązującej wartości granicznej ekspozycji na hałas, przy oddaleniu od źródła hałasu, zarówno podczas budowy, jak i podczas eksploatacji tych instalacji.	<i>Należy wykreślić zdanie odnoszące się do <u>propozycji ewentualnego rozstrzygnięcia projektu planu zagospodarowania przestrzennego polskich obszarów morskich (podlegającego licznym uzgodnieniom, w tym z Ministrem Środowiska), który jest obecnie na etapie sporządzania przez terenowe organy administracji morskiej, tj. dyrektorów urzędów morskich. Zgłaszanie ewentualnych uwag lub wniosków do projektu wspomnianego planu, następuje zgodnie z przepisami ustawy o obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej i administracji morskiej.</u></i>	DATA GIS	Uwaga uwzględniona. Usunięto wskazany zapis prognozy.
MGMiŻŚ	Prognoza, str. 74	Kwestie związane z zarządzaniem odpadami ze statków regulowane są zarówno Konwencja MARPOL jak i dyrektywa unijna, w związku z tym informacje podane w rozdziale „Odpady w środowisku morskim” są nieaktualne i niedoprecyzowane. Brak jest informacji o odpadach pochodzących z działalności rybackiej i bardzo mało zostało wspomniane o odpadach w morzu, których źródło pochodzenia jest na lądzie, a które odpowiadają za 80% odpadów w morzu.	Proponuje się doprecyzowanie informacji.	Szacuje się, że 80% odpadów morskich ma źródło lądowe, zaś tworzywa sztuczne stanowią wśród nich większość. Odpady trafiające do wody morskiej niekoniecznie pochodzą z działalności człowieka prowadzonej wzdłuż wybrzeży. Śmieci trafiają z lądu do mórz za pośrednictwem rzek, w wyniku powodzi i działania wiatru. Za pozostałe odpowiada rybołówstwo, transport morski, morskie instalacje, takie jak platformy wiertnicze oraz systemy kanalizacyjne. Do głównych odpadów pochodzących ze źródeł morskich można zaliczyć porzucone, zagubione lub w inny sposób utracone przez rybaków narzędzia połowowe. Dostają się one również do morza w wyniku niewłaściwego zarządzania odpadami na statku lub wypadkami morskimi w wyniku których utracono kontenery. Jest wiele różnych badań i publikacji obejmujących kwestie związane odpadami w morzu np. raporty HELCOM i KE, więc można znaleźć aktualniejsze	DATA GIS	Uwaga uwzględniona. Skorygowano i uzupełniono zapis zawarty w prognozie w oparciu o informację zawartą w uwadze.

				dane niż za rok 1994-2008.		
MGMiŻŚ	Prognoza, str. 75	Rozdział „ Emisja zanieczyszczeń z lądu i ze statków” wskazuje jakby emisje ze statków stanowiły główne źródło zanieczyszczenia Morza Bałtyckiego. Sprawy związane z emisjami ze statków są uregulowane w konwencji MARPOL oraz w dyrektywach unijnych w związku z czym emisje ze statków w niewielkim stopniu wpływają na stan środowiska wód morskich.	Konieczność weryfikacji i zmiany informacji.	Bardzo restrykcyjne wymagania konwencji MARPOL oraz dyrektyw unijnych sprawiają, że emisje ze statków są bardzo niskie, zaś takie informacje nie zostały wskazane w dokumencie. Morze Bałtyckie należy do obszarów kontrolowanej emisji SOX (Sulphur Emission Control Area - SECA) oraz NOX (Nitrogen Emission Control Area - NECA) co oznacza, że obowiązuje na nim najniższy limit zawartości siarki w paliwie żeglugowy tj. 0,1 % mm/m. Dla porównania obecnie obowiązujący globalny limit zawartości siarki w paliwie żeglugowym poza obszarami SECA wynosi 3,5%, a od dnia 1 stycznia 2020 r. ma zostać obniżony do 0,5%. Komisja Europejska w dniu 16 kwietnia 2018 r. opublikowała „Sprawozdanie Komisji dla Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie wdrażania i przestrzegania norm dotyczących zawartości siarki w paliwach żeglugowych, określonych w dyrektywie (UE) 2016/802 odnoszącej się do redukcji zawartości siarki w niektórych paliwach ciekłych”. W sprawozdaniu wskazano, że obowiązek stosowania paliw żeglugowych o zawartości siarki na poziomie 0,10 % w obszarach SECA skutecznie przyczynia się do osiągnięcia celu dyrektywy, którym jest ograniczenie szkodliwych skutków emisji dwutlenku siarki ze statków dla ludzi i środowiska. Ponad 93 % kontrolowanych statków na obszarach kontroli emisji SOx odpowiadało bardziej restrykcyjnym wymagom w zakresie zawartości siarki, co doprowadziło do istotnego zmniejszenia stężenia dwutlenku siarki w powietrzu w regionach graniczących z obszarami kontroli emisji SOx obecnie nie ma definicji obszaru ochrony brzegów morskich w obowiązujących przepisach prawa. Wprowadzenie takiej definicji jest niepotrzebne z uwagi na zakres dokumentu.	DATA GIS	Uwaga uwzględniona. Zmieniono zapisy prognozy zgodnie z uwagą.
PGW KZGW	WP Prognoza, str. 75	Do zanieczyszczenia powietrza tlenkami siarki (SOx)	Powinno być jako przypis dolny (SO _x)	Redakcyjne	DATA GIS	Uwaga uwzględniona. Zmieniono zapis w prognozie zgodnie z uwagą.
MGMiŻŚ	Prognoza, str.76	Wprowadzający w błąd podkład mapowy Ryc. 1 Złoza ropy naftowej i gazu ziemnego w obszarze Morza Bałtyckiego (w polskiej wyłącznej strefie ekonomicznej), oraz niepełne oznaczenie obszaru morskich wód wewnętrznych.		Ryc. 21 wraz z legendą wprowadzają w błąd sugerując, że morskie wody wewnętrzne obejmują jedynie obszar Zatoki Gdańskiej, bez m.in. Zalewu Szczecińskiego, Kamieńskiego oraz Wiślanego. Ponadto jako zobrazowanie części lądowej Polski przyjęto mapę hipsometryczną, której kolorystyka, w szczególności w rejonie Żuław Wiślanych oraz Zalewu Szczecińskiego wskazuje na obszar morski. Należy zmienić podkład mapowy obrazujący część lądową oraz właściwie wskazać granice morskich wód wewnętrznych.	DATA GIS	Uwaga uwzględniona. Mapa została zmodyfikowana.

						
MGMiŻŚ	Prognoza, str.76	<i>Usunięcie ostatniego zdania w części „Zasoby i wydobywanie węglowodorów z dna morskiego oraz transport energii i surowców”, tj. „W założeniu te, oraz inne kwestie (np. energetyka wiatrowa na morzu) regulować będzie plan zagospodarowania przestrzennego morskich wód wewnętrznych, morza terytorialnego i wyłącznej strefy ekonomicznej w skali 1:200 000.”</i>	Zarówno wydobywanie, jak i transport energii i surowców odbywa się w ściśle do tego wyznaczonych obszarach.	<i>Morskie plany zagospodarowania przestrzennego nie służą z założenia „ściśłemu wyznaczeniu” obszarów bezpośrednio służących wydobywaniu oraz transportowi energii i surowców, zatem jest to zdanie nieprawdziwe i należy je usunąć. Morskie plany zagospodarowania przestrzennego nie regulują kwestii energetyki wiatrowej na morzu, służą temu właściwe przepisy o charakterze sektorowym.</i>	DATA GIS	Uwaga uwzględniona. Zdanie zostało usunięte.
MGMiŻŚ	Prognoza, str. 98-99	Omówiony jest problem wpływu eutrofizacji na wody Bałtyku („Wzbogacenie wód w substancje biogenne jest czynnikiem napędzającym proces eutrofizacji, który prowadzi do nadmiernego wzrostu roślin...”), nie ma natomiast wzmianki o przyczynach eutrofizacji. Natomiast w części tego podrozdziału omawiającej zanieczyszczenia tlenkami siarki (SOx) i tlenkami azotu (NOx) podano źródła tych emisji. Aby uzyskać spójność redakcyjną tekstu oraz wytłumaczyć przyczyny zjawiska eutrofizacji, należy uzupełnić tę część prognozy o stosowne wyjaśnienia. Dopisanie tego wyjaśnienia pozwoli na większą spójność „Prognozy” wobec opisu Działania 7 na str. 140, w którym są hasłowe wyjaśnienia przyczyn eutrofizacji.	Konieczność uzupełnienia tekstu o przyczyny eutrofizacji.	Aby uzyskać spójność redakcyjną tekstu oraz wytłumaczyć przyczyny zjawiska eutrofizacji, należy uzupełnić tę część prognozy w zakresie przedstawienia przyczyn i źródeł eutrofizacji. Dzięki temu tekst Prognozy uzyska większą spójność wobec opisu Działania 7 na str. 140, w którym są hasłowe wyjaśnienia przyczyn eutrofizacji.	DATA GIS	Uwaga nieuwzględniona. Przyczyny i źródła eutrofizacji omówione zostały w kilku innych miejscach dokumentu m.in. w rozdziale pn. Woda, w tym w jego części poświęconej stanowi Morza Bałtyckiego. W związku z tym nieuzasadnione byłoby powtarzanie kilka razy w dokumencie tych samych zapisów.
MGMiŻŚ	Prognoza, str.104-106; 128	ONNP, wskazane we wstępnej ocenie ryzyka powodziowego (WORP) stanowią wstępne wskazanie cieków, dla których są wykonywane mapy zagrożenia powodziowego (MZP) i mapy ryzyka powodziowego (MRP). Granice ONNP są umowne, przybliżone, w związku z powyższym nie powinny stanowić podstawy obliczeń obszarów zagrożonych powodzią.	Do obliczeń obszarów zagrożonych powodzią powinny służyć obszary szczególnego zagrożenia powodzią (OSZP) wskazane na mapach zagrożenia powodzią.	Szczegółowo wyznaczone obszary zagrożenia powodziowego przedstawione są na mapach zagrożenia powodziowego.	DATA GIS	Uwaga uwzględniona. Zmodyfikowano zawartość podrozdziału na podstawie dokumentów wskazanych w uwadze.
MGMiŻŚ	Prognoza, str. 120	Fragment: „Oddziaływanie intensywnych opadów deszczu jest szczególnie ważne w odniesieniu do problemu sprawności sieci kanalizacyjnych, lokalizacji budowli na obszarach narażonych na niebezpieczeństwo powodzi oraz występowania ruchów masowych (m.in. osuwisk).” Zamiast ONNP wyznaczonych w WORP powinno być odniesienie do obszarów szczególnego zagrożenia powodzią wyznaczonych na mapach zagrożenia powodziowego.	„Oddziaływanie intensywnych opadów deszczu jest szczególnie ważne w odniesieniu do problemu sprawności sieci kanalizacyjnych, lokalizacji budowli na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią oraz występowania ruchów masowych (m.in. osuwisk).”	Zgodnie z art. 77 ust. 1 ustawy Prawo wodne na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią zakazuje się a) gromadzenia ścieków, odchodów zwierzęcych, środków chemicznych, a także innych substancji lub materiałów, które mogą zanieczyścić wody, prowadzenia odzysku lub unieszkodliwiania odpadów, w szczególności ich składowania, b) lokalizowania nowych cmentarzy. Zgodnie z art. 166 ust. 2 ustawy Prawo wodne projekty dokumentów z zakresu planowania przestrzennego	DATA GIS	Uwaga uwzględniona. Zmieniono zapis prognozy zgodnie z uwagą.

				podlegają uzgodnieniu w zakresie dotyczącym zabudowy i zagospodarowania terenu położonego na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią.		
PGW KZGW	WP	Prognoza, str. 131	Problemem jest emisja przez statki tlenków siarki (SO _x) i tlenków azotu (NO _x)	Powinno być jako przypis dolny- (SO _x) (NO _x)	Redakcyjne	DATA GIS Uwaga uwzględniona. Zmieniono zapis prognozy zgodnie z uwagą.
MGMiŻŚ		Prognoza, str. 134	Usunięcie elektrowni wodnych . Do fragmentacji środowiska przyczyniają się również budowle piętrzące na rzekach, niewyposażone w prawidłowo funkcjonujące przepławki. Problem stanowi także rosnąca liczba elektrowni wodnych i farm wiatrowych.	Do fragmentacji środowiska przyczyniają się również budowle piętrzące na rzekach, niewyposażone w prawidłowo funkcjonujące przepławki. Problem stanowi także rosnąca liczba farm wiatrowych.	Elektrownie wodne, ze względów kosztowych, często powstają na istniejących już piętrzeniach i sama ich instalacja nie wpływa na zmniejszenie różnorodność biologicznej. Powstanie takiej elektrowni ma korzystny wpływ na środowisko, gdyż jest źródłem czystej energii. W związku z powyższym, proponuje się usunąć informacje dotyczące negatywnego wpływu elektrowni wodnych. Same elektrownie wodne nie wpływają negatywnie na różnorodność biologiczną	DATA GIS Uwaga uwzględniona częściowo. Modyfikacja zapisu na: <i>Problem stanowi także rosnąca liczba elektrowni wodnych, lokalizowanych w miejscach, w których do tej pory nie było urządzeń piętrzących oraz rosnąca liczba farm wiatrowych.</i> Realizacja elektrowni wodnych w miejscach, w których do tej pory nie było urządzeń piętrzących, stanowi zagrożenia dla analizowanego komponentu środowiska, jakim jest w tym rozdziale różnorodność biologiczna. Może wiązać się z ingerencją w koryto rzeczne, powodując jego degradację. Zmianie ulegają nie tylko parametry fizyczne przepływu, ale także właściwości fizykochemiczne wody. Spowolnienie przepływu wody powoduje wycofywanie się gatunków ryb prądolubnych i typowo rzecznych. Zapory, nawet jeśli posiadają przepławki, stanowią dla szeregu gatunków ryb barierę nie do pokonania. Ponadto zaburzony zostaje naturalny reżim przepływu wody oraz cyklicznych wylewów, a także zmianie ulegają warunki wilgotnościowe na terenach przyległych. Problem stanowić może także ciągły pobór wody na cele produkcji energii, który może spowodować zaburzenie równowagi ekosystemów (niskie przepływy wody mogą doprowadzić do wyginięcia wielu gatunków roślin i zwierząt).
MGMiŻŚ		Prognoza str. 164	W dziale VII.1.5 widnieje zapis: „(...)postępująca degradacja stosunków wodnych jest jednym z najbardziej istotnych problemów związanych ze stanem środowiska w Polsce”	Proponuje się usunąć zapis.	Niedopuszczalne jest tak ogólnikowe i lakoniczne diagnozowanie problemu. Jeśli tego typu zapis jest istotny dla treści dokumentu należałoby go skonkretyzować wskazując na czym polega domniemana postępująca degradacja stosunków wodnych.	DATA GIS Uwaga uwzględniona częściowo. Słowa „postępująca degradacja stosunków wodnych” zastąpiono słowami „degradacja środowiska wodnego”. W przypadku wód powierzchniowych ogólna ocena jcwp wskazuje, że ponad 93% wód powierzchniowych i 84% wód jeziornych

						charakteryzuje się stanem złym. Jeśli chodzi o wody podziemne to słabym stanem (klasy jakości IV i V) charakteryzują się wody podziemne w ponad 21% z ogółu punktów pomiarowych o zwierciadle swobodnym i w ponad 24% z ogółu punktów pomiarowych o zwierciadle napiętym.
MGMiŻŚ	Prognoza, str. 165, 2 akapit	Przepisy ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków dotyczą wyłącznie dostaw wody na cele zbiorowego zaopatrzenia. Natomiast rozwiązaniem zmierzającym do ograniczenia marnotrawstwa wody i wdrażania wodooszczędnych technologii są opłaty za usługi wodne.	Proponuje się usunąć zapis.	Rozważyć należy usunięcie całego działania 2. <i>Utworzenie mechanizmów prawno-finansowych sprzyjających racjonalnemu wykorzystaniu zasobów wodnych i wdrażaniu wodooszczędnych technologii (SOR)</i> bądź wykreślenie odniesienia do ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków i powołanie się na przepisy ustawy – Prawo wodne.	MGMi ŻŚ- DGWi ŻŚ, DZM	Uwaga uwzględniona po dodatkowych konsultacjach z MGMiŻŚ-DGWiŻŚ.
PGW KZGW	WP Prognoza, str. 166	Działanie 5. Opis dotyczy nieobowiązującej ustawy Prawo wodne. Proponuje się w tekście nawiązać/skomentować istniejącą sytuację prawną lub przeredagować zapisów (propozycja w kolumnie obok).	Działanie 5. <i>Wdrażanie aktualizacji planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy i aktualizacji programu wodno-środowiskowego kraju oraz realizacja prac na potrzeby kolejnej aktualizacji tych dokumentów w roku 2021 (SOR)</i> dotyczy m.in. realizacji działań przyczyniających się do osiągnięcia lub utrzymania dobrego stanu wód, prowadzenia badań i oceny stanu wód w ramach PMS, aktualizacji szeregu dokumentów planistycznych związanych z wdrażaniem RDW (w tym m.in. identyfikacji i analizy presji antropogenicznych, ustalenie celów środowiskowych dla jednolitych części wód powierzchniowych, podziemnych i obszarów chronionych). Wyniki prac planistycznych realizowanych w III cyklu planistycznym zostaną ujęte w II aktualizacji planów gospodarowania wodami, których publikacja powinna nastąpić w 2021 r. Zgodnie z ustawą Prawo wodne obowiązującą od 2018 r. aktualizacje PGW zostaną opracowane dla 9 obszarów dorzeczy: Wisły, Odry, Dniestru, Dunaju, Banówki, Łaby, Niemna, Pregoty, Świeżej. II aktualizacja PGW zawierać będzie także zestaw działań z uwzględnieniem sposobów osiągania ustanawianych celów środowiskowych, co stanowić będzie wypełnienie art. 11 RDW.	Zgodnie z ustawą Prawo wodne z dnia 20 lipca 2017 r. PWSK nie będzie oddzielnym dokumentem planistycznym tak jak dotychczas. Działania zmierzające do osiągnięcia lub utrzymania dobrego stanu wód zostały ujęte w nowej ustawie PW jako zestaw działań będące elementem planów gospodarowania wodami (art. 318 ust. 1 pkt 7, 9; art. 324)	DATA GIS	Uwaga uwzględniona Zmieniono zapis prognozy zgodnie z uwagą.

MGMiŻŚ	Prognoza str. 167	Usunięcie w zdaniu słowa bardzo Bardzo pozytywnie na analizowany komponent środowiska ocenione zostało także oddziaływanie projektu strategicznego Woda dla rolnictwa.	Pozytywnie na analizowany komponent środowiska ocenione zostało także oddziaływanie projektu strategicznego Woda dla rolnictwa.		DATA GIS	Uwaga nieuwzględniona. Zgodnie z oceną zawartą w prognozie oddziaływanie tego projektu ocenione zostało jako bardzo pozytywne.
MGMiŻŚ	Prognoza, str. 167-168	Proponuje się usunięcie akapitu: Odrębnego omówienia wymaga działanie 53. <i>Rozwój infrastruktury przeciwpowodziowej w oparciu o inwestycje o wysokim stopniu skuteczności i racjonalności ekonomicznej oraz odpowiednie planowanie przestrzenne, w tym budowa wielofunkcyjnych, spójnych funkcjonalnie, zbiorników małej i – w szczególnych przypadkach – dużej retencji (SOR).</i> Zamierzenie wschodzące w jego zakres już w prognozie SOR oceniono zostało jako negatywne. Zgodnie z tym dokumentem promowanie, jako głównych działań przeciwpowodziowych, rozwiązań nieinnowacyjnych, jakim są budowle hydrotechniczne, w szczególności duże zbiorniki zaporowe, może doprowadzić do poważnych niekorzystnych zmian w obrębie stanu i ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych wód powierzchniowych. Powinny to być raczej działania uzupełniające i ostateczne, po właściwym planowaniu przestrzennym i działaniach sprzyjających odbudowie naturalnej retencji zlewni. Zasadnym jest przyznanie pierwszeństwa w PEP zamierzeniom związanym z odbudową naturalnej retencji zlewni i planowaniem przestrzennym.	Odrębnego omówienia wymaga działanie 53. Rozwój infrastruktury przeciwpowodziowej w oparciu o inwestycje o wysokim stopniu skuteczności i racjonalności ekonomicznej oraz odpowiednie planowanie przestrzenne, w tym budowa wielofunkcyjnych, spójnych funkcjonalnie, zbiorników małej i – w szczególnych przypadkach – dużej retencji (SOR). Zamierzenie wschodzące w jego zakres już w prognozie SOR oceniono zostało jako negatywne. Zgodnie z tym dokumentem promowanie, jako głównych działań przeciwpowodziowych, rozwiązań nieinnowacyjnych, jakim są budowle hydrotechniczne, w szczególności duże zbiorniki zaporowe, może doprowadzić do poważnych niekorzystnych zmian w obrębie stanu i ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych wód powierzchniowych. Powinny to być raczej działania uzupełniające i ostateczne, po właściwym planowaniu przestrzennym i działaniach sprzyjających odbudowie naturalnej retencji zlewni. Zasadnym jest przyznanie pierwszeństwa w PEP zamierzeniom związanym z odbudową naturalnej retencji zlewni i planowaniem przestrzennym.	W SOR znajduje się zapis, że: <i>Wieloletnie zaniedbania gospodarki wodnej, wynikające z jej niedoinwestowania, są przyczyną zbyt małej wielkości zasobów zmagazynowanych w sztucznych zbiornikach wodnych oraz niskiej efektywności systemu ochrony przeciwpowodziowej kraju. Skuteczność obniżenia ryzyka powodzi wymaga bowiem równoległego prowadzenia działań nietechnicznych, szerokich zmian w gospodarce przestrzennej i odbudowy retencji terenowej.</i> W związku z powyższym, oraz ze względu na to, że do każdego przypadku należy podejść indywidualnie oraz działanie musi być spójne z wdrażanym PZRP, proponuje się nie nadawania pierwszeństwa działaniom nietechnicznym. Ponadto w części dotyczącej pozytywnego wpływu na ludzi wynika, że działania powinny być prowadzone równolegle: „Powódź, jako zjawisko z natury katastrofalne, bardzo negatywnie oddziałuje na życie, zdrowie i dobrobyt ludzi. Stąd tak ważne jest jej przeciwdziałanie, do którego przyczynią się także powyższe działania. Należy pamiętać, że w ochronie przed powodzią bardzo ważną rolę odgrywa odpowiednie planowanie przestrzenne, jak i naturalne formy retencji. Działania ochronne nie tylko nie powinny, ale wręcz nie mogą, ograniczać się tylko do budowy obiektów hydrotechnicznych, których racjonalność realizacji za każdym razem powinna zostać szczegółowo przeanalizowana.	DATA GIS	Uwaga nieuwzględniona Celem prognozy jest ocena oddziaływania na środowisko zapisów PEP, a nie SOR. Promowanie, jako głównych działań przeciwpowodziowych, rozwiązań nieinnowacyjnych, jakim są budowle hydrotechniczne, w szczególności duże zbiorniki zaporowe, może doprowadzić do poważnych i niekorzystnych zmian w obrębie stanu środowiska. Powinny to być raczej działania marginalne i ostateczne, po właściwym planowaniu przestrzennym i działaniach sprzyjających odbudowie naturalnej retencji zlewni. Zasadnym jest przyznanie pierwszeństwa w PEP zamierzeniom związanym z odbudową naturalnej retencji zlewni i z planowaniem przestrzennym. Występują w kraju obszary, w których infrastruktura przeciwpowodziowa powinna być wręcz demontowana, np. wały przeciwpowodziowe na terenach niezurbanizowanych, niezagospodarowanych, gdzie występuje duży potencjał dla naturalnej retencji zlewni (woda w czasie dużych wezbrań powinna się tam rozlewać i być w ten sposób magazynowana, a nie przepływać szybko i rozlewać się w terenach zurbanizowanych i zagospodarowanych). Działania techniczne powinny się koncentrować przede wszystkim na zadaniach przywracających naturalną retencję wód oraz na zabezpieczeniu terenów zurbanizowanych, w sytuacjach, gdy nie ma możliwości zastosowania naturalnych metod ochrony przeciwpowodziowej.
MGMiŻŚ	Prognoza, str. 169	Proponuje się usunięcie akapitu: Odrębnego omówienia wymaga działanie 59. <i>Zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych do powietrza,</i> które zawiera szereg zamierzeń, których oddziaływanie można ocenić jako pozytywne względem takiego komponentu środowiska jak woda. Znalazło się jednak w nim zadanie, które budzi wątpliwości w zakresie wpływu na analizowany komponent środowiska. Jest nim <i>Wsparcie inwestycji związanych z wzrostem produkcji energii ze źródeł</i>	Odrębnego omówienia wymaga działanie 59. Zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych do powietrza, które zawiera szereg zamierzeń, których oddziaływanie można ocenić jako pozytywne względem takiego komponentu środowiska jak woda. Znalazło się jednak w nim zadanie, które budzi wątpliwości w zakresie wpływu na analizowany komponent	Elektrownie wodne powstają przy obiektach piętrzących, często ze względów ekonomicznych, na już istniejących np. jazach. Powstanie takiej elektrowni ma korzystny wpływ na środowisko, gdyż jest źródłem czystej energii. W związku z powyższym, proponuje się usunąć informacje dotyczące negatywnego wpływu elektrowni wodnych, gdyż jest tu mowa o piętrzeniach, o których wpływie m.in. na ciągłość cieków była już informacja w prognozie.	DATA GIS	Uwaga nieuwzględniona Elektrownie wodne powstają nie tylko przy istniejących obiektach piętrzących. Możliwa i prawdopodobna jest także sytuacja odwrotna – kiedy to budowle piętrzące powstają jako część inwestycji związanej z elektrownią wodną. Realizacja takich obiektów ma negatywny wpływ na środowisko.

		odnawialnych ze szczególnym uwzględnieniem źródeł stabilnych, takich jak: ciepłownie geotermalne, pompy ciepła, biogazownie i małe elektrownie wodne. Wątpliwości budzi jeden element wskazanego zadania, a mianowicie wsparcie inwestycji związanych z małymi elektrowniami wodnymi. Realizacja tego zamierzenia wiąże się w ingerencją w koryto rzeczne, powodując jego degradację. Zmianie ulegają nie tylko parametry fizyczne przepływu, ale także właściwości fizykochemiczne wody. Spowolnienie przepływu wody powoduje wycofywanie się gatunków ryb prądolubnych i typowo rzecznych. Zapory nawet jeśli posiadają przepławki, to stanowią dla szeregu gatunków ryb barierę nie do pokonania. Ponadto zaburzony zostaje naturalny reżim przepływu wody oraz cyklicznych wylewów, a także zmiane ulegają warunki wilgotnościowe na terenach przyległych. Zostaje także zatrzymany transport rumowiska. Wobec możliwości zastosowania innych rozwiązań związanych z OZE (wymienionych w działaniu), wsparcie realizacji małych elektrowni wodnych jest niezasadne ze względu na koszty środowiskowe, które powoduje.	środowiska. Jest nim Wsparcie inwestycji związanych z wzrostem produkcji energii ze źródeł odnawialnych ze szczególnym uwzględnieniem źródeł stabilnych, takich jak: ciepłownie geotermalne, pompy ciepła, biogazownie i małe elektrownie wodne. Wątpliwości budzi jeden element wskazanego zadania, a mianowicie wsparcie inwestycji związanych z małymi elektrowniami wodnymi. Realizacja tego zamierzenia wiąże się w ingerencją w koryto rzeczne, powodując jego degradację. Zmianie ulegają nie tylko parametry fizyczne przepływu, ale także właściwości fizykochemiczne wody. Spowolnienie przepływu wody powoduje wycofywanie się gatunków ryb prądolubnych i typowo rzecznych. Zapory nawet jeśli posiadają przepławki, to stanowią dla szeregu gatunków ryb barierę nie do pokonania. Ponadto zaburzony zostaje naturalny reżim przepływu wody oraz cyklicznych wylewów, a także zmiane ulegają warunki wilgotnościowe na terenach przyległych. Zostaje także zatrzymany transport rumowiska. Wobec możliwości zastosowania innych rozwiązań związanych z OZE (wymienionych w działaniu), wsparcie realizacji małych elektrowni wodnych jest niezasadne ze względu na koszty środowiskowe, które powoduje.			Bardzo niekorzystny jest bilans pomiędzy korzyściami a stratami związanymi z realizacją elektrowni wodnych wraz z nowymi budowlami piętrzącymi.
MGMiŻŚ	Prognoza, str. 169	Realizacja tego zamierzenia wiąże się w ingerencją w koryto rzeczne, powodując jego degradację.	Dodanie słowa częściową: Realizacja tego zamierzenia wiąże się w ingerencją w koryto rzeczne, powodując jego częściową degradację.	Uwaga dot. zmiany treści dokumentu.	DATA GIS	Uwaga uwzględniona. Zmieniono zapis zgodnie z uwagą.
MGMiŻŚ	Prognoza, str. 169	Dokument należy uzupełnić również o pozytywne aspekty, jakie dla środowiska, w szczególności w zakresie ochrony powietrza, niesie rozwój małych elektrowni wodnych. Dot. fragmentu: „Wobec możliwości zastosowania innych rozwiązań związanych z OZE (wymienionych w działaniu), wsparcie realizacji małych elektrowni wodnych jest niezasadne ze względu na koszty środowiskowe, które powoduje”	Powinno być: „Wobec powyższego wsparcie realizacji małych elektrowni wodnych na ciekach naturalnych powoduje większe koszty środowiskowe w środowisku wodnym niż pozostałe rozwiązania wymienione w działaniu.”	Uwaga dot. zmiany treści dokumentu.	DATA GIS	Uwaga uwzględniona częściowo Wsparcie działania w kwestii małych elektrowni wodnych należy ograniczyć tylko do tych lokalizowanych na istniejących urządzeniach piętrzących. Realizacja małych elektrowni wodnych nie powinna się wiązać z budową urządzeń piętrzących, w miejscach, w których ich do tej pory nie było.

		Wskazywanie, że wsparcie wszystkich małych elektrowni wodnych jest niezasadne jest uogólnieniem. Realizacja jest zależna od warunków środowiska, zastosowanych rozwiązań technicznych lub tego czy elektrowania znajduje się na cieku naturalnym. Należy wykreślić fragment dot. uznania rozwoju elektrowni wodnych jako niezasadny.				Bardzo niekorzystny jest bilans pomiędzy korzyściami a stratami związanymi z realizacją elektrowni wodnych wraz z budową nowych urządzeń piętrzących w miejscach, w których ich do tej pory nie było.
MGMiŻŚ	Prognoza, str. 169	Został powołany organ regulacyjny w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków. Jednym z zadań tego organu jest weryfikacja wniosku taryfowego w celu zapewnienia ochrony interesów odbiorców usług przed nieuzasadnionym wzrostem cen. W związku z czym należy zmienić ten akapit.	Odrębnego omówienia wymaga realizacja działania 10. Zapewnienie ochrony społeczeństwa i gospodarki przed nieuzasadnionym wzrostem cen wody. Trzeba mieć na uwadze, że woda tak jak każdy „surowiec” musi mieć swoją cenę, ponieważ cena wody ma bezpośrednie przełożenie na jej zużycie. Szczególnie jest to istotne w kontekście wielkości zasobów dyspozycyjnych Polski, oraz kontekście klęski żywiołowej jaką jest susza, która co jakiś czas obejmuje swoim zasięgiem różne rejony kraju. W związku tym potrzebna jest realizacja zamierzeń polegających na racjonalnej i uwzględniającej środowisko, poprawie funkcjonowania mechanizmu zatwierdzania taryf, a nie zamierzeń mających na celu głównie zmniejszenie ceny wody. Cena wody powinna być racjonalną wypadkową jej rzeczywistej wartości.	Uwaga dot. zmiany treści dokumentu.	DATA GIS	Uwaga częściowo uwzględniona. Zrezygnowano ze stwierdzenia „że wprowadzone rozwiązanie ma „na celu głównie zmniejszenie ceny wody””. Prognoza zawiera stwierdzenie „W związku tym potrzebna jest realizacja zamierzeń polegających na racjonalnej i uwzględniającej środowisko poprawie funkcjonowania mechanizmu zatwierdzania taryf”.
MGMiŻŚ	Prognoza, str. 171	Polityka UE zmierza do przechodzenia z transportu drogowego na transport kolejowy i transport wodny śródlądowy dlatego nie należy faworyzować jednej gałęzi transportu. Ponadto stwierdzenie, że brak jest sieci dróg wodnych jest twierdzeniem błędnym. Drogi wodne istnieją tylko nie w wystarczających parametrach technicznych.	Konieczność weryfikacji informacji.	Uwaga dot. zmiany treści dokumentu.	DATA GIS	Uwaga uwzględniona.
MGMiŻŚ	Prognoza, str. 171	Proponuje się usunięcie tekstu: Przed wszystkim taką gałęzią powinien być transport szynowy i to na nim powinny skupić się działania związane ze stworzeniem alternatywy dla transportu drogowego. Posiada on w obszarze kraju o wiele większy potencjał (gęsta sieć linii kolejowych) od transportu wodnego śródlądowego (brak sieci dróg wodnych), który wskazywany jest w PEP jako mało emisyjny. Dyskusyjne jest też stwierdzenie, że transport wodny śródlądowy jest bardziej zasobowo oszczędny, szczególnie w kontekście innych	Przed wszystkim taką gałęzią powinien być transport szynowy i to na nim powinny skupić się działania związane ze stworzeniem alternatywy dla transportu drogowego. Posiada on w obszarze kraju o wiele większy potencjał (gęsta sieć linii kolejowych) od transportu wodnego śródlądowego (brak sieci dróg wodnych), który wskazywany jest w PEP jako	Niniejszy fragment znajduje się w części <i>Oddziaływania na powietrze</i> i nie budzi wątpliwości fakt, iż transport wodny śródlądowy jest niskoemisyjny, jak wskazano w treści PEP. Według polityki Unii Europejskiej należy odciążyć transport drogowy poprzez transport kolejowy i wodny śródlądowy oraz rozwijać transport multimodalny, który korzysta ze wszystkich gałęzi transportu.	DATA GIS	Uwaga uwzględniona częściowo W związku z tym, że rozdział dotyczy oddziaływania na powietrze. usunięto z niego zapis Posiada on w obszarze kraju o wiele większy potencjał (gęsta sieć linii kolejowych) od transportu wodnego śródlądowego (brak sieci dróg wodnych), który wskazywany jest w PEP jako mało emisyjny. Dyskusyjne jest też

		komponentów środowiska (m.in. powierzchni ziemi i wody). Polska posiada pojedyncze drogi wodne, ale nie posiada <i>sieci dróg wodnych</i> , czyli systemu krzyżujących się dróg wodnych, umożliwiających powiązanie wielu obszarów kraju. Ponadto realizacja takiej sieci jest bardzo dyskusyjna jeśli chodzi nie tylko o oddziaływania na komponenty środowiska, ale także ze względu na efektywność ekonomiczną.	mało emisyjny. Dyskusyjne jest też stwierdzenie, że transport wodny śródlądowy jest bardziej zasobowo oszczędny, szczególnie w kontekście innych komponentów środowiska (m.in. powierzchni ziemi i wody). Polska posiada pojedyncze drogi wodne, ale nie posiada <i>sieci dróg wodnych</i>, czyli systemu krzyżujących się dróg wodnych, umożliwiających powiązanie wielu obszarów kraju. Ponadto realizacja takiej sieci jest bardzo dyskusyjna jeśli chodzi nie tylko o oddziaływania na komponenty środowiska, ale także ze względu na efektywność ekonomiczną.	MGMiŻŚ po opracowaniu programów rozwoju śródlądowych dróg wodnych uzyska szczegółowe dane i informacje dotyczące wspomnianych w tekście zagadnień, w tym efektywności ekonomicznej. W związku z powyższym, wnioskujemy o usunięcie wskazanej treści, która jest dyskusyjna.		stwierdzenie, że transport wodny śródlądowy jest bardziej zasobowo oszczędny, szczególnie w kontekście innych komponentów środowiska (m.in. powierzchni ziemi i wody). Polska posiada pojedyncze drogi wodne, ale nie posiada <i>sieci dróg wodnych</i>, czyli systemu krzyżujących się dróg wodnych, umożliwiających powiązanie wielu obszarów kraju. Ponadto realizacja takiej sieci jest bardzo dyskusyjna jeśli chodzi nie tylko o oddziaływania na komponenty środowiska, ale także ze względu na efektywność ekonomiczną. Nie zmienia to stanowiska autorów prognozy, że to na transporcie szynowym należy skupić działania związane ze stworzeniem alternatywy dla transportu drogowego.
MGMiŻŚ	Prognoza, str. 174, przypis dolny nr 107	Usunięcie definicji obszaru ochrony brzegów morskich.	Usunięcie definicji obszaru ochrony brzegów morskich	Obecnie nie ma definicji obszaru ochrony brzegów morskich w obowiązujących przepisach prawa. Wprowadzenie takiej definicji jest niepotrzebne z uwagi na zakres dokumentu.	DATA GIS	Uwaga uwzględniona. Zapis usunięto zgodnie z uwagą.
MGMiŻŚ	Prognoza, str.167	<i>Usunięcie zdań:</i> „Część tych kwestii może być ujęta w planie zagospodarowania przestrzennego, obejmującym obszar Morza Bałtyckiego. Tego rodzaju dokument regulowałby m.in. zasady energetyki wiatrowej na morzu, zasady wydobywanie węglowodorów z dna morskiego, przesył energii i surowców z wykorzystaniem kabli i rurociągów morskich, emisje w strefie spornej obszarów morskich i hałas w środowisku morskim. W przypadku energetyki wiatrowej na morzu planowanie przestrzenne powinno obejmować zarówno wyznaczenie stref dla rozwoju energetyki wiatrowej, jak i określenie rodzaju i zakresu tego rodzaju instalacji. Dla zapewnienie ochrony wód morskich duże znaczenie ma także wydanie przez właściwego Ministra rozporządzenia w sprawie przyjęcia planu zagospodarowania przestrzennego morskich wód wewnętrznych, morza terytorialnego i wyłącznej strefy ekonomicznej w skali 1:200 000. Tego rodzaju dokument jest obecnie przygotowywany na podstawie art. 37a ust. 1 ustawy z dnia 21 marca 1991 r. o obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej i administracji morskiej (Dz. U. z 2017 r. poz. 2205 z późn. zmian.).”	Należą do nich: eutrofizacja wód, zagospodarowanie obszarów morskich, inwestycje na morzu (w tym energetyka wiatrowa, wydobywanie surowców z dna morskiego, przesył energii i surowców), transport morski (w tym gospodarka odpadami i emisja zanieczyszczeń ze statków), oraz ochrona przyrody.	Wykonawca prognozy nie posiada kompetencji do wskazywania co ma być ujęte w morskim planie zagospodarowania przestrzennego, o tym stanowią stosowne przepisy oraz właściwe organy. Morskie plany zagospodarowania przestrzennego nie będą regulować wymienionych kwestii, ponieważ wykracza to poza przepisy stanowiące o zakresie morskich planów zagospodarowania przestrzennego. Tego typu „zasady” mogą regulować przepisy o charakterze sektorowym. Celem morskiego planowania przestrzennego jest m.in. wsparcie zrównoważonego rozwoju w obszarach morskich z uwzględnieniem aspektów gospodarczych, społecznych i środowiskowych. Zapewnieniu ochrony wód morskich służą, w szczególności właściwe przepisy o charakterze sektorowym i wynikające z nich działania, natomiast morskie plany zagospodarowania przestrzennego muszą mieć je na uwadze.	DATA GIS	Uwaga uwzględniona. Zapis usunięto zgodnie z uwagą.
MGMiŻŚ	Prognoza, str. 188	Należy rozważyć uzupełnienie tabeli nr 53 w zakresie oddziaływania na środowisko "Programu ochrony brzegów morskich", w ramach którego realizowane są działania w zakresie - Ochrony przed powodzią od strony Morza Bałtyckiego	Proponuje się uzupełnienie informacji.	W 2016 r. dla zmiany "Programu ochrony brzegów morskich" została sporządzona Prognoza oddziaływania na środowisko.	DATA GIS	Uwaga uwzględniona. Uzupełniono tabelę w zakresie oddziaływania na środowisko <i>Programu ochrony brzegów morskich</i> (na podstawie ustaleń <i>Prognozy oddziaływania na środowisko dla zmiany programu wieloletniego na lata 2004-2023</i> pn.: <i>Program ochrony brzegów morskich</i>).

MGMiŻŚ	Prognoza, str. 194	Zdanie sugeruje, że nie było aktualizacji wymienionych dokumentów - należy uwzględnić prace nad aPGW i aPWŚK z 2016 r.	Wskazana modyfikacja zdania: Brak kolejnych aktualizacji planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy i programu wodno-środowiskowego kraju oraz realizacji prac na potrzeby kolejnych aktualizacji tych dokumentów w roku 2021 i 2027, pomimo rozpoczętych już prac planistycznych, to dalsze pogłębianie się widocznych braków w zakresie właściwego planowania strategicznego w obszarze gospodarki wodnej.	Uwaga dot. zmiany treści dokumentu.	DATA GIS	Uwaga uwzględniona. Zapis w prognozie został zmieniony.
MGMiŻŚ	Prognoza, str. 205-206	W Polsce generalnie problemem jest stan gospodarki wodnej, który szczególnie uwidacznia się w kontekście ochrony przeciwpowodziowej, poprzez takie kwestie jak ⁴ : – stosowanie przestarzałych metod technicznej osłony przeciwpowodziowej i zły stan techniczny istniejących budowli przeciwpowodziowych,	Proponuje się usunąć zapis.	Uwaga dot. zmiany treści dokumentu.	DATA GIS	Uwaga uwzględniona częściowo. Usunięto zapis „ <i>stosowanie przestarzałych metod technicznej osłony przeciwpowodziowej</i> ”.
MGMiŻŚ	Prognoza, str. 205-206	– brak nowoczesnych rozwiązań (odsuwania wałów przeciwpowodziowych od koryta zamiast ich podwyższania, dopuszczania do okresowego zalewania dolin rzecznych zgodnie z naturalnymi tendencjami cieków, renaturyzacji rzek, edukacji, promowania zmian w korzystaniu z terenów nadrzecznych, relokacji zagrożonej zabudowy, etc.),	Proponuje się usunąć zapis.	Warianty poszerzania obwałowań i renaturyzacja cieków są każdorazowo brane pod uwagę podczas prac koncepcyjnych nad zabezpieczeniem przed powodzią dolin rzecznych i są realizowane w miejscach, w których analizy wskazują je za zasadne. Organy właściwe ws. gospodarowania wodami – zarówno administracji rządowej, jak i samorządowej prowadzą działania edukacyjne w zakresie bezpieczeństwa powodziowego, również informacyjne, promujące ograniczanie presji osadniczej na terenach narażonych na niebezpieczeństwo powodzi.	DATA GIS	Uwaga uwzględniona częściowo. Zmieniono zapis „ <i>brak</i> ” na „ <i>niedostateczna ilość</i> ”. Jest to zgodne z rzeczywistością, ponieważ zapis ten dotyczy sytuacji, która wytworzona została przez wiele dziesięcioleci i do jej poprawy potrzeba również wielu lat.
MGMiŻŚ	Prognoza, str. 205-206	– brak działań kompleksowych, obejmujących całe dorzecza,	Proponuje się usunąć zapis.	Strategia Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko została przyjęta w kwietniu 2014r. Od tego czasu w zarządzaniu gospodarką wodną w Polsce zaszło wiele zmian strukturalnych – przyjęto aPGW, PZRP i inne strategiczne dokumenty i programy, porządkujące zarządzanie gospodarką wodną w skali kraju. Powołano PGW WP, mające strukturę organizacyjną dopasowaną do zlewniowego podziału kraju. Bezkrytyczne powielanie takich zapisów jest niewłaściwe.	DATA GIS	Uwaga uwzględniona Zapis w prognozie został zmieniony.
MGMiŻŚ	Prognoza, str. 205-206	– nieuzasadniona wiara w skuteczność technicznych metod zapobiegania powodziom,	Proponuje się usunąć zapis.	Techniczne metody zapobiegania powodziom ze względów oczywistych nie są niezawodne, co jest wiedzą powszechną wśród specjalistów z zakresu gospodarki wodnej. Zapis jest nieprawdziwy, nieobiektywny i niczemu nie służący.	DATA GIS	Uwaga uwzględniona częściowo. Istnieją dowody na prawdziwość przedstawionej tezy w postaci ogromnej dysproporcji pomiędzy ilością występujących w Polsce technicznych i nietechnicznych rozwiązań w zakresie ochrony przeciwpowodziowej. Nie chodzi o to, że ta

⁴Za Prognoza oddziaływania na środowisko strategii „Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko”, Fundeko.

						wiara występuje teraz, ale że występowała w przeszłości, przez całe dziesięciolecie. Aby to uwypuklić, zmieniono zapis na „występująca przez dziesięciolecie nieuzasadniona wiara w skuteczność technicznych metod zapobiegania powodziom”.
MGMiŻŚ	Prognoza str. 206	„Być może ten stan wynika z preferowanego przez dziesięciolecie systemu kształcenia kadr gospodarki wodnej, nastawionego zdecydowanie na aspekt techniczny, przy prawie całkowitym pominięciu kwestii środowiskowych.”	Proponuje się usunąć zapis.	PEP nie jest miejscem na prowadzenie dywagacji na temat metod kształcenia specjalistów z zakresu gospodarki wodnej w ubiegłych latach.	DATA GIS	Uwaga uwzględniona. Usunięto zapis zgodnie z uwagą.
MGMiŻŚ	Prognoza, str. 214	Usunięcie rekomendacji i uzasadnienia: Rozszerzenie zakresu działania 19. Dalsze ograniczenie emisji z transportu drogowego (SOR) o gałęzie transportu alternatywne do transportu drogowego, w tym przede wszystkim transport szynowy. Działaniem tym powinny także zostać objęte również pozostałe gałęzie transportu - jako gałęzie stanowiące alternatywę dla transportu drogowego. Przede wszystkim taką gałęzią powinien być transport szynowy i to na nim powinny skupić się działania związane ze stworzeniem alternatywy dla transportu drogowego. Rekomendacja powinna zostać ujęta w opracowywanej równolegle do PEP Strategii zrównoważonego rozwoju transportu.	Rozszerzenie zakresu działania 19. Dalsze ograniczenie emisji z transportu drogowego (SOR) o gałęzie transportu alternatywne do transportu drogowego, w tym przede wszystkim transport szynowy. Działaniem tym powinny także zostać objęte również pozostałe gałęzie transportu - jako gałęzie stanowiące alternatywę dla transportu drogowego. Przede wszystkim taką gałęzią powinien być transport szynowy i to na nim powinny skupić się działania związane ze stworzeniem alternatywy dla transportu drogowego. Rekomendacja powinna zostać ujęta w opracowywanej równolegle do PEP Strategii zrównoważonego rozwoju transportu.	MGMiŻŚ po opracowaniu programów rozwoju śródlądowych dróg wodnych uzyska szczegółowe dane i informacje dotyczące wspomnianych w tekście zagadnień, w tym efektywności ekonomicznej. W związku z powyższym, wnioskujemy o usunięcie wskazanej treści, która jest dyskusyjna. Rekomendacja dotycząca uwzględnienia uwagi w Strategii zrównoważonego rozwoju transportu jest niezgodna z polityką Unii Europejskiej, wg której należy dążyć do odciążenia transportu drogowego poprzez rozwój transportu kolejowego i wodnego śródlądowego oraz rozwijania transportu multimodalnego.	DATA GIS	Uwaga uwzględniona częściowo W treści rekomendacji zmieniony został zapis „w tym przede wszystkim transport szynowy” na „w tym transport szynowy”.
MGMiŻŚ	Prognoza str. 215	„Promowanie, jako głównych działań przeciwpowodziowych, rozwiązań nieinnowacyjnych, jakim są budowle hydrotechniczne, w szczególności duże zbiorniki zaporowe, może doprowadzić do poważnych i niekorzystnych zmian w obrębie stanu środowiska. Powinny to być raczej działania marginalne i ostateczne, po właściwym planowaniu przestrzennym i działaniach sprzyjających odbudowie naturalnej retencji zlewni. Zasadnym jest przyznanie pierwszeństwa w PEP zamierzeniom związanym z odbudową naturalnej retencji zlewni i z planowaniem przestrzennym”	Proponuje się usunąć rekomendację.	Podejmowane działania mające na celu ochronę przeciwpowodziową wynikają każdorazowo z przeprowadzonej dla konkretnego zadania wielokryterialnej analizy wariantowej, prowadzonej jeszcze na etapie prac koncepcyjnych. Nie można zatem odgórnie przyznawać pierwszeństwa zamierzeniom inwestycyjnym związanym z odbudową retencji zlewni, jeśli jest to rozwiązanie mniej korzystne z punktu widzenia osiągnięcia założonych celów.	DATA GIS	Uwaga częściowo uwzględniona. Zmieniono zapis „działania techniczne powinny mieć charakter marginalny” na zapis „charakter uzupełniający”.
MGMiŻŚ	Prognoza, str. 215	Usunięcie rekomendacji i uzasadnienia: Ujęcie w działaniu 53. Rozwój infrastruktury przeciwpowodziowej w oparciu o inwestycje o wysokim stopniu skuteczności i racjonalności ekonomicznej oraz odpowiednie planowanie przestrzenne, w tym budowa wielofunkcyjnych, spójnych funkcjonalnie, zbiorników małej i – w szczególnych przypadkach – dużej retencji (SOR) informacji, że budowa infrastruktury hydrotechnicznej (w szczególności	Ujęcie w działaniu 53. Rozwój infrastruktury przeciwpowodziowej w oparciu o inwestycje o wysokim stopniu skuteczności i racjonalności ekonomicznej oraz odpowiednie planowanie przestrzenne, w tym budowa wielofunkcyjnych, spójnych funkcjonalnie, zbiorników małej i	Niniejszy fragment znajduje się w części Oddziaływania na powietrze i nie budzi wątpliwości fakt, iż transport wodny śródlądowy jest niskoemisyjny, jak wskazano w treści PEP. Według polityki Unii Europejskiej należy odciążyć transport drogowy poprzez transport kolejowy i wodny śródlądowy oraz rozwijać transport multimodalny, który korzysta ze wszystkich gałęzi	DATA GIS	Uwaga nieuwzględniona Niniejszy fragment znajduje się z rozdziale poświęconym podsumowaniu i rekomendacjom, nie zaś w rozdziale poświęconym oddziaływaniu na powietrze.

		dużych zbiorników zaporowych i wałów przeciwpowodziowych poza obszarami zurbanizowanymi) jest działaniem ostatecznym, które może nastąpić po właściwym planowaniu przestrzennym i działaniach sprzyjających odbudowie naturalnej retencji zlewni. Promowanie, jako głównych działań przeciwpowodziowych, rozwiązań nieinnowacyjnych, jakim są budowle hydrotechniczne, w szczególności duże zbiorniki zaporowe, może doprowadzić do poważnych i niekorzystnych zmian w obrębie stanu środowiska. Powinny to być raczej działania marginalne i ostateczne, po właściwym planowaniu przestrzennym i działaniach sprzyjających odbudowie naturalnej retencji zlewni. Zasadnym jest przyznanie pierwszeństwa w PEP zamierzeniom związanym z odbudową naturalnej retencji zlewni i z planowaniem przestrzennym. Występują w kraju obszary, w których infrastruktura przeciwpowodziowa powinna być wręcz demontowana, np. wały przeciwpowodziowe na terenach niezurbanizowanych, niezagospodarowanych, gdzie występuje duży potencjał dla naturalnej retencji zlewni (woda w czasie dużych wezbrań powinna się tam rozlewać i być w ten sposób magazynowana, a nie przepływać szybko i rozlewać się w terenach zurbanizowanych i zagospodarowanych). Działania techniczne powinny się koncentrować przede wszystkim na zadaniach przywracających naturalną retencję wód oraz na zabezpieczeniu terenów zurbanizowanych, w sytuacjach, gdy nie ma możliwości zastosowania naturalnych metod ochrony przeciwpowodziowej.	w szczególnych przypadkach – dużej retencji (SOR) informacji, że budowa infrastruktury hydrotechnicznej (w szczególności dużych zbiorników zaporowych i wałów przeciwpowodziowych poza obszarami zurbanizowanymi) jest działaniem ostatecznym, które może nastąpić po właściwym planowaniu przestrzennym i działaniach sprzyjających odbudowie naturalnej retencji zlewni. Promowanie, jako głównych działań przeciwpowodziowych, rozwiązań nieinnowacyjnych, jakim są budowle hydrotechniczne, w szczególności duże zbiorniki zaporowe, może doprowadzić do poważnych i niekorzystnych zmian w obrębie stanu środowiska. Powinny to być raczej działania marginalne i ostateczne, po właściwym planowaniu przestrzennym i działaniach sprzyjających odbudowie naturalnej retencji zlewni. Zasadnym jest przyznanie pierwszeństwa w PEP zamierzeniom związanym z odbudową naturalnej retencji zlewni i z planowaniem przestrzennym. Występują w kraju obszary, w których infrastruktura przeciwpowodziowa powinna być wręcz demontowana, np. wały przeciwpowodziowe na terenach niezurbanizowanych, niezagospodarowanych, gdzie występuje duży potencjał dla naturalnej retencji zlewni (woda w czasie dużych wezbrań powinna się tam rozlewać i być w ten sposób magazynowana, a nie przepływać szybko i rozlewać się w terenach zurbanizowanych i zagospodarowanych). Działania techniczne powinny się koncentrować przede wszystkim na zadaniach przywracających naturalną retencję wód oraz na zabezpieczeniu terenów zurbanizowanych, w sytuacjach, gdy nie ma możliwości zastosowania naturalnych metod ochrony przeciwpowodziowej.	transportu. MGMiŻŚ po opracowaniu programów rozwoju śródlądowych dróg wodnych uzyska szczegółowe dane i informacje dotyczące wspomnianych w tekście zagadnień, w tym efektywności ekonomicznej. W związku z powyższym, wnioskujemy o usunięcie wskazanej treści, która jest dyskusyjna. W SOR znajduje się zapis, że: Wieloletnie zaniedbania gospodarki wodnej, wynikające z jej niedoinwestowania, są przyczyną zbyt małej wielkości zasobów zmagazynowanych w sztucznych zbiornikach wodnych oraz niskiej efektywności systemu ochrony przeciwpowodziowej kraju. Skuteczność obniżenia ryzyka powodzi wymaga bowiem równoległego prowadzenia działań nietechnicznych, szerokich zmian w gospodarce przestrzennej i odbudowy retencji terenowej. W związku z powyższym, oraz ze względu na to, że do każdego przypadku należy podejść indywidualnie oraz działanie musi być spójne z wdrażanym PZRP, proponuje się nie nadawania pierwszeństwa działaniom nietechnicznym. Ponadto w części dotyczącej pozytywnego wpływu na ludzi wynika, że działania powinny być prowadzone równolegle: „Powódź, jako zjawisko z natury katastrofalne, bardzo negatywnie oddziałuje na życie, zdrowie i dobrobyt ludzi. Stąd tak ważne jest jej przeciwdziałanie, do którego przyczynią się także powyższe działania. Należy pamiętać, że w ochronie przed powodzią bardzo ważną rolę odgrywa odpowiednie planowanie przestrzenne, jak i naturalne formy retencji. Działania ochronne nie tylko nie powinny, ale wręcz nie mogą, ograniczać się tylko do budowy obiektów hydrotechnicznych, których racjonalność realizacji za każdym razem powinna zostać szczegółowo przeanalizowana.		Promowanie, jako głównych działań przeciwpowodziowych, rozwiązań nieinnowacyjnych, jakim są budowle hydrotechniczne, w szczególności duże zbiorniki zaporowe, może doprowadzić do poważnych i niekorzystnych zmian w obrębie stanu środowiska. Powinny to być raczej działania marginalne i ostateczne, po właściwym planowaniu przestrzennym i działaniach sprzyjających odbudowie naturalnej retencji zlewni. Zasadnym jest przyznanie pierwszeństwa w PEP zamierzeniom związanym z odbudową naturalnej retencji zlewni i z planowaniem przestrzennym. Występują w kraju obszary, w których infrastruktura przeciwpowodziowa powinna być wręcz demontowana, np. wały przeciwpowodziowe na terenach niezurbanizowanych, niezagospodarowanych, gdzie występuje duży potencjał dla naturalnej retencji zlewni (woda w czasie dużych wezbrań powinna się tam rozlewać i być w ten sposób magazynowana, a nie przepływać szybko i rozlewać się w terenach zurbanizowanych i zagospodarowanych). Działania techniczne powinny się koncentrować przede wszystkim na zadaniach przywracających naturalną retencję wód oraz na zabezpieczeniu terenów zurbanizowanych, w sytuacjach, gdy nie ma możliwości zastosowania naturalnych metod ochrony przeciwpowodziowej.
MGMiŻŚ	Prognoza,	Usunięcie rekomendacji i uzasadnienia:	Rezygnacja z wyszczególniania	Elektrownie wodne powstają przy obiektach	DATA	Uwaga uwzględniona częściowo.

	str. 215	Rezygnacja z wyszczególniania w zakresie działania 59. Zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych do powietrza, kwestii związanych ze wsparciem małych elektrowni wodnych. (Zadanie 1: Wsparcie inwestycji związanych z wzrostem produkcji energii ze źródeł odnawialnych ze szczególnym uwzględnieniem źródeł stabilnych, takich jak: ciepłownie geotermalne, pompy ciepła, biogazownie i małe elektrownie wodne).	w zakresie działania 59. Zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych do powietrza, kwestii związanych ze wsparciem małych elektrowni wodnych. (Zadanie 1: Wsparcie inwestycji związanych z wzrostem produkcji energii ze źródeł odnawialnych ze szczególnym uwzględnieniem źródeł stabilnych, takich jak: ciepłownie geotermalne, pompy ciepła, biogazownie i małe elektrownie wodne)	piętrzących, często ze względów ekonomicznych, już istniejących np. jazach. Powstanie takiej elektrowni ma korzystny wpływ na środowisko, gdyż jest źródłem czystej energii. W związku z powyższym, proponuje się usunąć informacje dotyczące negatywnego wpływu elektrowni wodnych, gdyż jest tu mowa o piętrzeniach, o których wpływie m.in. na ciągłość cieków była już informacja w prognozie.	GIS	Zmiana treści rekomendacji na: „<i>Korekta zakresu działania Zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych do powietrza, w kwestii związanej ze wsparciem małych elektrowni wodnych</i>”. (Zadanie 1: Wsparcie inwestycji związanych z wzrostem produkcji energii ze źródeł odnawialnych ze szczególnym uwzględnieniem źródeł stabilnych, takich jak: ciepłownie geotermalne, pompy ciepła, biogazownie i małe elektrownie wodne na istniejących urządzeniach piętrzących) Zakres działania w kwestii małych elektrowni wodnych należy ograniczyć tylko do tych lokalizowanych na istniejących urządzeniach piętrzących. Realizacja małych elektrowni wodnych nie powinna się wiązać z budową urządzeń piętrzących, w miejscach, w których ich do tej pory nie było. Trzeba mieć na uwadze, że elektrownie wodne powstają nie tylko przy istniejących już obiektach piętrzących. Występują też sytuacje, kiedy to budowa obiektów piętrzących jest częścią realizacji elektrowni wodnych. W przypadku obiektów, których realizacja związana jest z budową nowych urządzeń piętrzących bardzo niekorzystny jest bilans pomiędzy korzyściami a stratami dla środowiska, związanymi z realizacją elektrowni wodnych.
GIOŚ	Prognoza oś	Aktualizacja danych.			DATA GIS	Uwaga uwzględniona.

III.3. ZAŁĄCZNIK III: ODNIESIENIE SIĘ DO REKOMENDACJI ZAWARTYCH W PROGNOZIE

Podmiot zgłaszający uwagę	Tytuł dokumentu (PEP, prognoza, załącznik, uchwała, uzasadnienie), strona	Treść uwagi	Propozycja konkretnego zapisu	Uzasadnienie	Sposób rozpatrzenia uwagi
Rekomendacje z prognozy ooś	Korekta / uzupełnienie Rozdziału 9. Działania i zadania PEP	Połączenie działania Budowa i modernizacja oczyszczalni ścieków na podstawie zaktualizowanego Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych (AKPOŚK) (SOR) i działania Kontynuowanie budowy i modernizacji oczyszczalni ścieków na podstawie zaktualizowanego Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych		Działania 3. i 4. dotyczą tej samej kwestii tj. budowy i modernizacji oczyszczalni ścieków na podstawie zaktualizowanego Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych. W związku z tym wskazane jest ich połączenie.	Rekomendacja nieuwzględniona. Ze względu na różny horyzont czasowy (2021 i 2030) i zróżnicowanie zadań należy pozostawić zaproponowany sposób podziału na 2 działania.
Rekomendacje z prognozy ooś	Korekta / uzupełnienie Rozdziału 9. Działania i zadania PEP	Ujęcie w działaniu Ochrona wód morskich kwestii związanych z eutrofizacją wód, zagospodarowaniem obszarów morskich, inwestycjami na morzu (w tym energetyka wiatrowa, wydobywanie surowców z dna morskiego, przesył energii i surowców), transportem morskim (w tym gospodarowaniem odpadami i emisją zanieczyszczeń ze statków) oraz ochroną morską przyrody.		Lista zadań wchodzących w zakres działania wskazuje, że obecnie ma ono charakter monitoringowy. Powinno zostać wzmocnione o kwestie dotyczące przeciwdziałania konkretnym problemom związanym z ochroną wód morskich. Rekomendacja powinna zostać ujęta w PEP, natomiast jej poszczególne składowe w opracowywanych równolegle do PEP strategiach branżowych tj. energetyka wiatrowa na morzu, wydobywanie surowców z dna morskiego, przesył energii i surowców na morzu – w Polityce energetycznej Polski 2050, gospodarowanie odpadami i emisją zanieczyszczeń ze statków – w Strategii zrównoważonego rozwoju transportu.	Rekomendacja nieuwzględniona. Działania dotyczące ochrony wód morskich zawarte są w Krajowym programie ochrony wód morskich, który jest monitorowany i podlega aktualizacjom. Znajdują się tam działania między innymi dotyczące eutrofizacji czy transportu morskiego. Nie ma zatem uzasadnienia dla tej zmiany.
Rekomendacje z prognozy ooś	Korekta / uzupełnienie Rozdziału 9. Działania i zadania PEP	Ujęcie w działaniu 8. Ochrona wód morskich kwestii związanych z gospodarowaniem odpadów z transportu morskiego (w tym gospodarowaniem odpadami i emisją zanieczyszczeń ze statków) oraz ochroną morską przyrody.			Rekomendacja nieuwzględniona. Kwestie zawarte są w Krajowym programie ochrony wód morskich.
Rekomendacje z prognozy ooś	Korekta / uzupełnienie Rozdziału 9. Działania i zadania PEP	Ujęcie w działaniu 8. Ochrona wód morskich kwestii związanych z emisją zanieczyszczeń ze statków.			
Rekomendacje z prognozy ooś	Korekta / uzupełnienie Rozdziału 9. Działania i zadania PEP	Ujęcie w działaniu 8. Ochrona wód morskich kwestii związanych z ochroną morską przyrody.			Rekomendacja częściowo uwzględniona. Ochronę morską przyrody ujęto dodatkowo w opisie kierunku interwencji.
Rekomendacje z prognozy ooś	Korekta / uzupełnienie Rozdziału 9. Działania i zadania PEP	Uściślenie zakresu działania Wsparcie merytoryczne samorządów gminnych, w tym przygotowanie wytycznych w zakresie przygotowywania Programów Ograniczenia Niskiej Emisji (PONE)		W pierwszej kolejności działaniem tym powinny zostać objęte samorządy gmin stanowiących obszary strategicznej interwencji.	Uwaga nieuwzględniona. Zadanie polega na przygotowaniu wytycznych, które będą dostępne dla wszystkich samorządów. Nie ma potrzeby, aby wytyczne kierować w pierwszej kolejności do OSI.

					Warto także zauważyć, że w obecnym prawodawstwie RP nie uregulowano kwestii tworzenia PONE.
Rekomendacje z prognozy ooś	Korekta / uzupełnienie Rozdziału 9. Działania i zadania PEP	Rozszerzenie zakresu działania 19. Dalsze ograniczenie emisji z transportu drogowego (SOR) o gałęzie transportu alternatywne do transportu drogowego, w tym przede wszystkim transport szynowy		Działaniem tym powinny także zostać objęte również pozostałe gałęzie transportu - jako gałęzie stanowiące alternatywę dla transportu drogowego. Przede wszystkim taką gałęzią powinien być transport szynowy i to na nim powinny skupić się działania związane ze stworzeniem alternatywy dla transportu drogowego. Rekomendacja powinna zostać ujęta w opracowywanej równolegle do PEP Strategii zrównoważonego rozwoju transportu.	Rekomendacja uwzględniona. Dokumentem, który wyznacza najważniejsze kierunki rozwoju transportu, także w ujęciu środowiskowym, jest <i>Strategia zrównoważonego rozwoju transportu do 2020 (z perspektywą do 2030)</i> – SRT. SRT dotyczy wszystkich sektorów transportu: drogowego, kolejowego, lotniczego, morskiego, wodnego śródlądowego, miejskiego oraz intermodalnego.
Rekomendacje z prognozy ooś	Korekta / uzupełnienie Rozdziału 9. Działania i zadania PEP	Ujęcie w działaniu 22. Realizacja zasady pierwszeństwa wtórnego użytkowania przestrzeni w procesach inwestycyjnych (SOR) kwestii dotyczących wsparcia przedsiębiorców lokujących przedsięwzięcia na tego rodzaju obszarach		Ważne jest rozszerzenie zakresu działania 22. o kwestie dotyczące wsparcia przedsiębiorców lokujących przedsięwzięcia na tego rodzaju obszarach. Ponadto powinny zostać stworzone mechanizmy wspierające tego rodzaju rozwiązania w obszarach strategicznej interwencji. Mogłyby nimi być ulgi podatkowe.	Rekomendacja nieuwzględniona. PEP jest jedną z dziewięciu równolegle przygotowywanych strategii rozwoju. Podstawową zasadą przygotowania strategii jest niedublowanie działań i zadań. Kompleksowe rozwiązania dotyczące gospodarki i funkcjonowania przedsiębiorstw znajdują się w, przygotowywanej przez Ministerstwo Przedsiębiorczości i Technologii, <i>Strategii produktywności</i> .
Rekomendacje z prognozy ooś	Korekta / uzupełnienie Rozdziału 9. Działania i zadania PEP	Ujęcie ochrony produktywności gruntów leśnych albo w działaniu 25. Ochrona produktywności gruntów rolnych i leśnych (SOR), wchodzącym w zakres kierunku interwencji Ochrona powierzchni ziemi, w tym gleb (I.3), albo w działaniu 43. Ochrona produktywności gruntów leśnych (SOR), wchodzącym w zakres kierunku interwencji Wspieranie wielofunkcyjnej i trwale zrównoważonej gospodarki leśnej.		Kwestia ochrony produktywności gruntów leśnych ujęta jest obecnie w dwóch miejscach ustaleń PEP tj. w kierunku interwencji Ochrona powierzchni ziemi, w tym gleb (I.3) i w kierunku interwencji Wspieranie wielofunkcyjnej i trwale zrównoważonej gospodarki leśnej. W związku z tym aby uniknąć jakichkolwiek niejasności rekomendowane jest ujęcie tego zagadnienia tylko w jednym z wymienionych kierunków interwencji.	Rekomendacja uwzględniona. Działanie zostało uwzględnione w kierunku interwencji Wspieranie wielofunkcyjnej i trwale zrównoważonej gospodarki leśnej.
Rekomendacje z prognozy ooś	Korekta / uzupełnienie Rozdziału 9. Działania i zadania PEP	Ujęcie w działaniu 27. Określenie racjonalnych akustycznych standardów jakości środowiska (SOR) kwestii dotyczących wsparcia właściwego planowania przestrzennego, w tym projektowania urbanistycznego i architektonicznego, w obszarach charakteryzujących się znacznym przekroczeniem standardów klimatu akustycznego		Ważne jest uzupełnienie działania o zamierzenie polegające na wsparciu właściwego planowania przestrzennego, w tym projektowania urbanistycznego i architektonicznego, w obszarach charakteryzujących się znacznym przekroczeniem standardów klimatu akustycznego (z zastosowaniem materiałów i urządzeń przeciwhałasowych, podkładów antywibracyjnych itp.).	Rekomendacja nieuwzględniona. Nie wyjaśniono, na czym miałyby polegać przedmiotowe wsparcie, oraz kto powinien udzielać tego wsparcia, a także co należy rozumieć poprzez racjonalne akustyczne standardy jakości środowiska. Dodatkowo, PEP jest jedną z dziewięciu równolegle przygotowywanych strategii rozwoju. Podstawową zasadą przygotowania strategii jest niedublowanie działań i zadań. Kompleksowe rozwiązania dotyczące polityki przestrzennej znajdują się w, przygotowywanej przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, <i>Strategii Sprawne Państwo 2020 z perspektywą do 2030 r.</i> , kierunek

					interwencji 3. <i>Zintegrowanie planowania społecznego, gospodarczego i przestrzennego, w tym zagospodarowanie przestrzenne obszarów morskich</i> , np. działanie 3.1 <i>Efektywne prowadzenie polityki przestrzennej</i> .
Rekomendacje z prognozy ooś	Korekta / uzupełnienie Rozdziału 9. Działania i zadania PEP	Ujęcie w działaniu 42. Włączenie leśnictwa do dalszych działań na rzecz ochrony różnorodności biologicznej kwestii związanych z ochroną chronionych gatunków zwierząt		W zakres działania wchodzi ochrona populacji rzadkich rodzimych gatunków drzew w ekosystemach leśnych, ochrona populacji ptaków leśnych, natomiast brak ujęcia ochrony zwierząt. Jest to tym bardziej istotne, że znaczna liczba gatunków zwierząt występujących na obszarze Polski znajduje się na liście gatunków zagrożonych.	Rekomendacja nieuwzględniona. Ochrona chronionych gatunków zwierząt wynika z zapisów ustawy o ochronie przyrody i nie jest konieczne wyszczególnienie takiego zadania w działaniu Włączenie leśnictwa do dalszych działań na rzecz ochrony różnorodności biologicznej. Warto także zauważyć, że w ramach działania Ochrona różnorodności biologicznej prowadzone będzie zadanie Usprawnienie systemu zarządzania gatunkami chronionymi, które de facto konsumuje rekomendację.
Rekomendacje z prognozy ooś	Korekta / uzupełnienie Rozdziału 9. Działania i zadania PEP	Ujęcie w działaniu 47. Delimitacja złóż strategicznych dla gospodarki oraz zapewnienie ich ochrony, racjonalnego użytkowania i dostępu do złóż w długim okresie czasowym kwestii dotyczących zasad zarządzania przestrzenią w miejscu występowania surowców oraz analizy presji jaką zabezpieczenie surowców wywołuje na środowisko przyrodnicze		Dla funkcjonowania Państw oprócz wyznaczenia zasięgów złóż i określenia ich wagi, konieczne jest ustalenie zasad zarządzania przestrzenią, w której zalegają, w tym powierzchnią na której lub pod którą się znajdują. Nie może zabraknąć dogłębnej analizy presji jaką zabezpieczenie surowców wywołuje na środowisko przyrodnicze, w tym obszary chronione. Taka analiza powinna wyznaczyć obszary, które pod względem potencjalnych szkód dla środowiska przyrodniczego powinny zostać wyłączone z eksploatacji.	Rekomendacja częściowo uwzględniona. Identyfikacja i waloryzacja złóż kopalin, obszarów prognostycznych i perspektywicznych, wyznaczenie złóż strategicznych, wprowadzenie ich monitoringu oraz ochrony w zakresie planowania przestrzennego określono w filarze 2 do <i>Polityki surowcowej państwa (PSP)</i> .
Rekomendacje z prognozy ooś	Korekta / uzupełnienie Rozdziału 9. Działania i zadania PEP	Ujęcie w działaniu Rozwój infrastruktury przeciwpowodziowej w oparciu o inwestycje o wysokim stopniu skuteczności i racjonalności ekonomicznej oraz odpowiednie planowanie przestrzenne, w tym budowa wielofunkcyjnych, spójnych funkcjonalnie, zbiorników małej i – w szczególnych przypadkach – dużej retencji (SOR) informacji, że budowa infrastruktury hydrotechnicznej (w szczególności dużych zbiorników zaporowych i wałów przeciwpowodziowych poza obszarami zurbanizowanymi) jest działaniem ostatecznym, które może nastąpić po właściwym planowaniu przestrzennym i działaniach sprzyjających odbudowie naturalnej retencji zlewni.		Promowanie, jako głównych działań przeciwpowodziowych, rozwiązań nieinnowacyjnych, jakim są budowle hydrotechniczne, w szczególności duże zbiorniki zaporowe, może doprowadzić do poważnych i niekorzystnych zmian w obrębie stanu środowiska. Powinny to być raczej działania marginalne i ostateczne, po właściwym planowaniu przestrzennym i działaniach sprzyjających odbudowie naturalnej retencji zlewni. Zasadnym jest przyznanie pierwszeństwa w PEP zamierzeniom związanym z odbudową naturalnej retencji zlewni i z planowaniem przestrzennym. Występują w kraju obszary, w których infrastruktura przeciwpowodziowa powinna być wręcz demontowana, np. wały przeciwpowodziowe na terenach nieurbanizowanych, niezagospodarowanych, gdzie występuje duży potencjał dla naturalnej retencji zlewni (woda w czasie dużych wezbrań powinna się tam rozlewać i być w ten sposób magazynowana, a nie przepływać szybko i rozlewać się w terenach zurbanizowanych i zagospodarowanych). Działania techniczne powinny się koncentrować przede wszystkim na zadaniach przywracających naturalną retencję wód oraz na zabezpieczeniu terenów	Rekomendacja nieuwzględniona. Zgodnie z przyjętą przez Radę Ministrów w 2017 r. Strategią na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju skuteczność obniżenia ryzyka powodzi wymaga równoległego prowadzenia działań nietechnicznych, szerokich zmian w gospodarce przestrzennej i odbudowy retencji terenowej. Ze względu na konieczność indywidualnej wielokryterialnej oceny każdego zadania, nie jest zasadne odgórne nadawanie pierwszeństwa działaniom nietechnicznym. Takie podejście nie wyklucza realizacji żadnych działań – technicznych i nietechnicznych. Działania techniczne powinny być realizowane w szczególności w otoczeniu i na terenach zurbanizowanych, gdzie nie ma możliwości realizacji działań nietechnicznych, bądź ich zakres jest ograniczony. Należy zaznaczyć, że zbiorniki retencyjne,

				zurbanizowanych, w sytuacjach, gdy nie ma możliwości zastosowania naturalnych metod ochrony przeciwpowodziowej.	powstają głównie w celu redukcji ryzyka powodziowego, a tym samym ochrony życia i mienia ludzkiego. Cel ten w Polsce, gdzie powodzie są najczęstszymi i najdotkliwzszymi z zagrożeń naturalnych, należy do najważniejszych priorytetów gospodarki wodnej.
Rekomendacje z prognozy ooś	Korekta / uzupełnienie Rozdziału 9. Działania i zadania PEP	Korekta zakresu działania Zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych do powietrza, w kwestii związanej ze wsparciem małych elektrowni wodnych. (Zadanie 1: Wsparcie inwestycji związanych z wzrostem produkcji energii ze źródeł odnawialnych ze szczególnym uwzględnieniem źródeł stabilnych, takich jak: ciepłownie geotermalne, pompy ciepła, biogazownie i małe elektrownie wodne na istniejących urządzeniach piętrzących.		Zakres działania w kwestii małych elektrowni wodnych należy ograniczyć tylko do tych lokalizowanych na istniejących urządzeniach piętrzących. Realizacja małych elektrowni wodnych nie powinna się wiązać z budowa urządzeń piętrzących w miejscach, w których ich do tej pory nie było. Budowa małych elektrowni wodnych wraz z nowymi urządzeniami piętrzącymi wiąże się z ingerencją w koryto rzeczne, powodując jego degradację. Zmianie ulegają nie tylko parametry fizyczne przepływu, ale także właściwości fizykochemiczne wody. Spowolnienie przepływu wody powoduje wycofywanie się gatunków ryb prądolubnych i typowo rzecznych. Zapory, nawet jeśli posiadają przeławki, stanowią dla szeregu gatunków ryb barierę nie do pokonania. Ponadto zaburzony zostaje naturalny reżim przepływu wody oraz cyklicznych wylewów, a także zmiane ulegają warunki wilgotnościowe na terenach przyległych. Zostaje także zatrzymany transport rumowiska. Problem stanowić może także ciągły pobór wody na cele produkcji energii, który może spowodować zaburzenie równowagi ekosystemów (niskie przepływy wody mogą doprowadzić do wyginięcia wielu gatunków roślin i zwierząt).	Rekomendacja nieuwzględniona. Ministerstwo Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej stoi na stanowisku, iż stosując zasady zrównoważonego rozwoju, przy odpowiednim wykorzystaniu urządzeń oraz działań ograniczających wpływ elektrowni wodnych na stan biocenozy wodnych i na stan techniczny koryt (m.in. przeławki, kraty i siatki na wlotach do komór turbin), rozwój energetyki wodnej jest możliwy i wskazany. Rozwój energetyki wodnej powinien przede wszystkim bazować na wykorzystaniu istniejących obiektów piętrzących, jednak w uzasadnionych przypadkach może odbywać się również przez realizację nowych piętrzeń. Powstanie takiej elektrowni ma korzystny wpływ na środowisko, gdyż jest źródłem czystej energii. Stosownie do art. 10 ustawy Prawo wodne zarządzanie zasobami wodnymi służy zaspokajaniu potrzeb ludności i gospodarki oraz ochronie wód i środowiska związanego z tymi zasobami, m.in. w zakresie tworzenia warunków dla energetycznego, transportowego i rybackiego wykorzystania wód.
Rekomendacje z prognozy ooś	Korekta / uzupełnienie Rozdziału 9. Działania i zadania PEP	Ujęcie w PEP zadania Wsparcie relokacji uciążliwych działalności gospodarczych		Trzeba mieć na uwadze, że jeśli mamy do czynienia z bardzo uciążliwym oddziaływaniem działalności gospodarczej na duży obszar zurbanizowany, to czasem jedynym rozwiązaniem może być relokacja takiej działalności. W związku z tym warto w PEP ująć zadanie wspierające takie rozwiązanie. Realizacja takiego ustalenia będzie pożądana i wskazana, szczególnie w obszarach wskazanych jako obszary strategicznej interwencji, w tym w miastach o dużej skali zagrożenia środowiska emisją zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych. Wsparcie może polegać m.in. na ułatwieniu uruchomienia działalności w nowym miejscu - w obszarze do tego predysponowanym (m.in. poprzez pomoc w znalezieniu i uporządkowaniu terenu) oraz na ułatwieniu funkcjonowania działalności w nowym miejscu (m.in. poprzez zapewnienie infrastruktury otaczającej (komunalnej, transportowej) i ulgi	Rekomendacja nieuwzględniona. Ewentualne wsparcie relokacji uciążliwych przedsiębiorstw powinno być realizowane przez samorządy, które odpowiadają za zagospodarowanie przestrzenne swoich terenów.

				podatkowe).	
Rekomendacje z prognozy ooś	Korekta / uzupełnienie Rozdziału 9. Działania i zadania PEP	Ujęcie w PEP zadania Wsparcie innowacyjności w sektorze energetycznym		Innowacyjność w sektorze energetycznym powinna przejawiać się w m.in. w dywersyfikacji technologicznej wykorzystania paliwa węglowego oraz w dążeniu do ograniczenia negatywnego wpływu na środowisko (w tym ludzi) energetyki opartej o węgiel kamienny i brunatny. Ważne jest upowszechnianie alternatywnych zastosowań paliwa węglowego, w tym np. uruchamianie instalacji służących jego zgazowaniu. Obecnie udział węgla kamiennego i brunatnego w produkcji energii elektrycznej wynosi ok. 85%. Z punktu widzenia środowiska istotne jest, aby ta produkcja oparta była w maksymalnym stopniu o tzw. czyste technologie węglowe (to ogólna nazwa wszystkich procesów i sposobów wykorzystania węgla mających na celu minimalizację negatywnego wpływu produktów jego spalania na środowisko). Rekomendacja powinna zostać ujęta w opracowywanej równolegle do PEP Polityce energetycznej Polski.	Uwaga uwzględniona. PEP jest jedną z dziewięciu równolegle przygotowywanych strategii rozwoju. Podstawową zasadą przygotowania strategii jest niedublowanie działań i zadań. Kompleksowe rozwiązania dotyczące energetyki znajdują się w <i>Polityce energetycznej Polski</i> , przygotowywanej przez Ministerstwo Energii.
Rekomendacje z prognozy ooś	Korekta / uzupełnienie Rozdziału 9. Działania i zadania PEP	Weryfikacja ustaleń PEP w zakresie wydania przepisów dotyczących sporządzenia audytów krajobrazowych i przepisów dotyczących wskazania i ochrony najcenniejszych krajobrazów.		Termin wydania przepisów dotyczących sporządzenia audytów krajobrazowych (zadanie Wdrożenie Europejskiej Konwencji Krajobrazowej (SOR)) powinien być krótszy od terminu wskazania i ochrony najcenniejszych krajobrazów (zadanie Wskazanie i ochrona najcenniejszych – priorytetowych – krajobrazów Polski (SOR)).	Rekomendacja uwzględniona.
Rekomendacje z prognozy ooś	Korekta Rozdziału 10. Terytorializacja kierunków interwencji	Wątpliwości budzi reprezentatywność i jednolitość informacji zebranych w ramach terytorializacji interwencji. Zastosowany sposób zebrania informacji powoduje, że wnioski z terytorializacji są niejednolite, subiektywne, a przez to w wielu przypadkach błędne. Jest to wynikiem tego, że marszałkowie województw, odnosząc się do obiektywnie podobnych problemów (tj. problemów na podobnym poziomie), dokonywali zróżnicowanej oceny zagrożenia. Prowadzi to do błędnych wniosków, które z kolei mogą skutkować nietrafionymi decyzjami. W związku z powyższym rekomenduje się powtórne wykonanie terytorializacji, ale tym razem w oparciu o wnioski wynikające z monitoringu krajowego, w którym ocena dokonywana jest na podstawie jednolitych kryteriów dla całego kraju.		Zgodnie z zapisami PEP, jednym z założeń tego dokumentu jest dopasowanie skuteczności i efektywności interwencji publicznej do specyfiki poszczególnych terytoriów. W związku z tym Ministerstwo Środowiska zwróciło się do urzędów marszałkowskich z prośbą o wskazanie obszarów problemowych, które mogą być podstawą terytorializacji interwencji. Dane zebrano na podstawie wyników ankiet. Marszałkowie województw dokonali oceny zagrożeń występowania poszczególnych czynników (w skali 1–5, gdzie cyfry oznaczają odpowiednio: 1 – zjawisko nie występuje, 2 – niskie zagrożenie, 3 – zagrożenie umiarkowane, 4 – wysokie zagrożenie, 5 – bardzo wysokie zagrożenie) ze wskazaniem obszarów, których dotyczy tego zagrożenia.	Rekomendacja uwzględniona. Przygotowano nowy rozdział dot. terytorializacji.